

definitief

R U I M T E L I J K E O N D E R B O U W I N G

Abdij de Westerburcht – Hoofdstraat 7 te Westerbork.

Abdij de Westerburcht

TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE **blz**

1. INLEIDING **3**

2. HET PLANGEBIED **4**

- 2.1. Huidige situatie 4
- 2.2. Gewenste situatie 5
- 2.3. Het bouwplan 6
- 2.4. Ruimtelijke en architectonische inpasbaarheid 7

3. BELEIDSKADER **8**

- 3. 1. Provinciaal beleid 8
 - Omgevingsvisie Drenthe 8
 - Omgevingsverordening 8
- 3. 2. Gemeentelijk beleid 9
 - Welstand 9
 - Structuurvisie 9
 - Groenbeleidsplan 9
 - Milieubeleidsplan 10
 - Duurzaamheid 10
 - Visiedocument Recreatie & Toerisme 11

4. OMGEVINGSASPECTEN **12**

- 4. 1. Ecologie 12
- 4. 2. Archeologie 13
- 4. 3. Milieu 15
 - Bodem 15
 - Geluid Wegverkeerslawaaï 15
 - Luchtkwaliteit 15
- 4. 4. Externe veiligheid 16
- 4. 5. Kabels en leidingen 16
- 4. 6. Watertoets 16

5. UITVOERBAARHEID **18**

- 5. 1. Maatschappelijke uitvoerbaarheid 18

BIJLAGEN

- 4.1. Rapportage Ecologische Quikscan
- 4.2. Archeologisch Veldonderzoek
- 4.6. Watertoets Reest & Wieden

Inleiding

1

In het dorp Westerbork, ligt het projectgebied Hoofdstraat 7 & Torenlaan 1, welke in eigendom zijn van familie De Leeuw.

Familie De Leeuw wenst dat een deel van het perceel Torenlaan 1 in het nieuwe bestemmingsplan Westerbork opgenomen wordt als uitbreidingsmogelijkheid voor hun hotel "Abdij De Westerburcht" gelegen op perceel Hoofdstraat 7 te Westerbork.

De huidige planologische regeling voor beide percelen Hoofdstraat 7 en Torenlaan 1 is opgenomen in het bestemmingsplan "Uitwerkingsplan Westerbork - Kom 3e fase (1995)". Momenteel wordt er door de gemeente Midden-Drenthe gewerkt aan een nieuw bestemmingsplan Westerbork. In het vigerende bestemmingplan kent het perceel Torenlaan 1 de aanduiding wonen en voorziet hierin niet in een eventuele uitbreidingsmogelijkheid van het hotel op dit perceel. Gemeente Midden-Drenthe is in principe bereid, de plannen van familie De Leeuw op te nemen in het nieuwe bestemmingsplan Westerbork, mits:

**Vigerend
Bestemmingsplan**

- het bestaande beeld niet onaanvaardbaar wordt aangetast;
- bestaande woonfuncties worden ontzien;
- de woonsituatie in het omringende gebied niet onevenredig wordt aangetast;
- er aan de Torenlaan geen hotelentree wordt gerealiseerd.

Hiervoor is een goede ruimtelijke onderbouwing noodzakelijk.

Het Plangebied

2

2.1. Huidige situatie

Het dorp Westerbork ligt in het Drentse esdorpenlandschap. Typisch voor dit esdorp is het langgerekte centrumgebied, met verspreid voorkomende voorzieningen langs de doorgaande route. Het bochtige verloop van de hoofdroute vormt samen met de vele zijwegen de grillige, spinnenwebachtige esdorpstructuur.

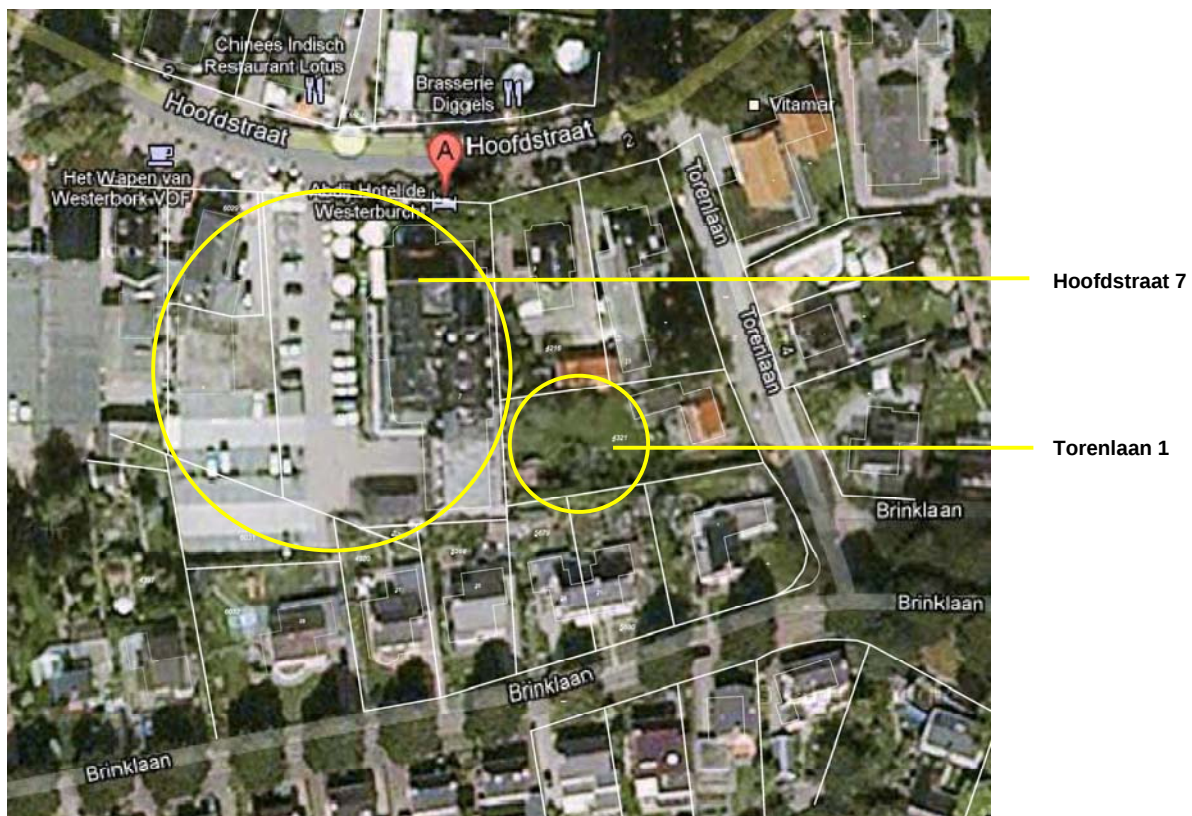
De omgeving van het projectgebied

De Hoofdstraat is de doorgaande route door het centrumgebied en wordt gekenmerkt door zijn bomen welke de weg begeleiden. De Torenlaan is een zijweg van de Hoofdstraat. De bebouwing bestaat voor het merendeel uit individuele panden en is grotendeels kleinschalig: één tot twee bouwlagen met forse kap. In het verdichte dorpsgebied van Westerbork komen enkele Saksische boerderijen voor. Overwegend is het een traditionele bouwstijl van de woningen. Verder komen er panden in de jaren '30 stijl voor, waaronder het hotel "Abdij De Westerburcht". De bebouwing is tamelijk authentiek.

Figuur 1. Topografische kaart, ca.2010

Hotel “Abdij De Westerburcht” ligt midden in het centrum van Westerbork en vormt samen met de direct omliggende horecabedrijven het kloppende hart van het dorp. In de loop der jaren heeft het hotel diverse verbouwingen en uitbreidingen meegemaakt. Op dit moment beschikt “Abdij De Westerburcht” over 36 hotelkamers, diverse zalen voor recepties, bruiloften, congressen, vergaderingen en evenementen met daarnaast een restaurant met een uitgebreid terras, dat in 2009 en 2010 is verkozen tot beste terras van Drenthe. Daarnaast heeft “Abdij De Westerburcht” een eigen schoonheidsverzorging salon “Vitalia” met diverse behandelingen en wellness argumenten. Hotel “Abdij De Westerburcht” heeft een belangrijke functie binnen het toerisme in de gemeente Midden-Drenthe en het dorp Westerbork.

Figuur 2. Huidige situatie projectgebied Hoofdstraat 7 & Torenlaan 1.

2.2. Gewenste situatie

Abdij De Westerburcht is in de loop der jaren steeds verder gegroeid en heeft diverse veranderingen en uitbreiding ondergaan. Het is voor de bedrijfsvoering van het Hotel belangrijk om snel in te kunnen spelen op veranderende marktomstandigheden. Hierbij is een goed bestemmingplan, welke voldoende ruimte biedt voor ontwikkeling, essentieel.

Zo is Abdij De Westerburcht van plan om in de nabije toekomst het aantal hotelkamers uit te breiden, de huidige hoofdentree / receptie te vergroten, zodat de hotelgasten / (vergader)gezelschappen beter bediend kunnen worden.

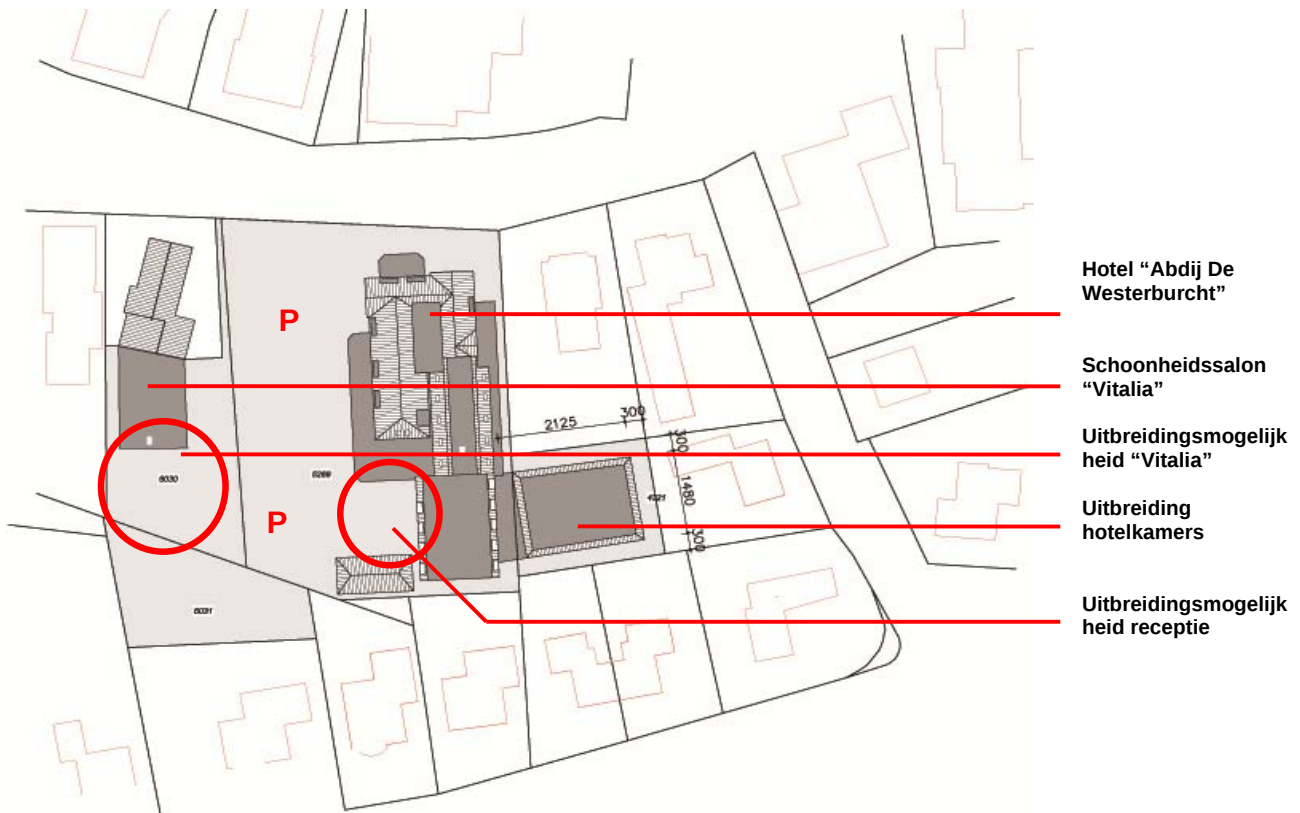
Visie “Abdij De Westerburcht”

De schoonheidsverzorging salon "Vitalia" zal verplaatst worden vanuit het hotel naar het bestaande pand Hoofdstraat 5A (gelegen achter Hoofdstraat 5), zodat hier een grotere wellness afdeling met een breder aanbod kan ontstaan.

"Abdij De Westerburcht" heeft een uitgebreide parkeermogelijkheid op eigen terrein (perceel Hoofdstraat 7), welke voldoende parkeergelegenheid biedt. Echter ten aanzien van de toekomstige groei van het Hotel, biedt het perceel Hoofdstraat 7 enige beperkingen. Familie De Leeuw heeft de gemeente Midden-Drenthe verzocht om een deel van perceel Torenlaan 1 in het nieuwe bestemmingsplan op te nemen, als uitbreidingsmogelijkheid van het hotel.

2.3. Het Bouwplan

Het bouwplan houdt het volgende in: een uitbreiding van het aantal hotelkamers aan de stille zijde van het hotel, zonder dat dit ten koste gaat van eventuele parkeerplaatsen. Deze parkeerplaatsen blijven namelijk nodig bij een toenemende parkeerdruk. Tevens geeft perceel Torenlaan 1 welke volledig omsloten is door particuliere tuinen de gewenste rust voor de hotelkamers en kan met recht beschouwd worden als zijnde de stille zijde. Ook zal een uitbreiding van het aantal hotelkamers aan deze zijde van het Hotel geen extra belasting geven ten aanzien van de omringende percelen. Onderstaande figuur 3 geeft een overzicht van de gewenste planontwikkeling.

Figuur 3. Huidige situatie projectgebied Hoofdstraat 7 & Torenlaan 1.

2.4. Ruimtelijke en architectonische inpasbaarheid

Bij dit uitbreidingsplan van het hotel kan voldoende rekening worden gehouden met de volgende voorwaarden:

- het bestaande beeld wordt niet onaanvaardbaar wordt aangetast;
- de bestaande woonfuncties worden ontzien;
- de woonsituatie in het omringende gebied wordt niet onevenredig aangetast;
- aan de Torenlaan wordt geen hotelentree gerealiseerd.

De geplande uitbreiding richting Torenlaan zal een volume worden van ca. 14,8 x 21 meter, bestaande uit 1 bouwlaag met een maximale hoogte van 4,5 meter, welke zijn vormgeving zal ontleen aan het bestaande pand. De uitbreiding zal rondom 3 meter uit de perceelsgrens blijven, zodat er voldoende afstand blijft ten aanzien van omliggende woonfuncties. Tevens geeft dit voldoende ruimte om een goede groenzone te realiseren, welke als natuurlijk erf afscheiding zal dienen. De toegang tot de uitbreiding zal via het bestaande pand gaan.

Eveneens past een uitbreiding van het aantal hotelkamers binnen het beleid van de gemeente Midden-Drenthe, welke zij hebben verwoord in hun "Structuurvisie Westerbork 2009 – 2010." Deze visie is richtinggevend voor toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen binnen de kern. De structuurvisie dient als onderlegger voor het te actualiseren bestemmingsplan en geldt als vertrekpunt voor de afweging bij beslissingen over concrete ruimtelijke invullingen. Uitgangspunt voor de toekomst is dat de landschappelijke omgeving, de cultuurhistorische waarden en de *toeristische aantrekkingskracht* van Westerbork zoveel mogelijk in stand worden gehouden en, waar mogelijk, worden versterkt.

In het Visiedocument Recreatie & Toerisme (25 september 2008) heeft de gemeente speerpunten en beleidskeuzes geformuleerd voor recreatie en toerisme in de periode 2008-2017. Als visie voor de komende 10 jaar kiest de gemeente voor een méér exclusieve beleving van het platteland, de natuur en de aanwezige cultuur en historische elementen waarbij rust en ontspanning in een gastvrije omgeving, de boventoon voeren. Recreëren in Midden-Drenthe kan elke dag, het hele jaar door en op verschillende manieren. "Abdij De Westerburcht" voorziet hierin.

Beleidskader

3

3.1. Provinciaal beleid

Op 2 juni 2010 is door Provinciale Staten de Omgevingsvisie Drenthe vastgesteld. Deze opvolger van POP II beschrijft de ruimtelijk-economische ontwikkeling van Drenthe tot 2020 en heeft als missie: 'Het koesteren van de Drentse kernkwaliteiten en het ontwikkelen van een bruisend Drenthe, passend bij deze kernkwaliteiten.' De kernkwaliteiten zijn: rust, ruimte, natuur, landschap, oorspronkelijkheid, kleinschaligheid, naoberschap, menselijke maat en veiligheid. Onder een 'bruisend Drenthe' verstaat de provincie een plek 'waarin het goed wonen en werken is en waar voldoende te doen is voor jong en oud'.

Omgevingsvisie
Drenthe

Het kernenbeleid uit het POP II ten aanzien van wonen, werken en voorzieningen wordt in grote lijnen voortgezet in de Omgevingsvisie. De provincie wil de leefkwaliteit van kernen op een hoog niveau houden. Behoud van voorzieningen wordt in dat verband van belang geacht. Uitgangspunt voor ruimtelijke ontwikkelingen is de zogenaamde SER-ladder (zie kader). De ontwikkelingen die dit bestemmingsplan mogelijk maken, vallen onder punt 1 en/of 2 (zie volgende hoofdstuk).

Aan Westerbork zijn op de Visiekaart 2020 geen specifieke waarden toegekend. Op de kaart Kernkwaliteit Cultuurhistorie is het centrum aangeduid als 'historische kern'.

S E R - l a d d e r

1. Gebruik de ruimte die al beschikbaar is gesteld voor een bepaalde functie of door herstructurering beschikbaar kan worden gemaakt.
2. Maak optimaal gebruik van de mogelijkheden om door meervoudig ruimtegebruik de ruimteproductiviteit te verhogen.
3. Indien het voorgaande onvoldoende soelaas biedt, is de optie van uitbreiding van het ruimtegebruik aan de orde. Daarbij dienen de verschillende relevante waarden en belangen goed te worden afgewogen in een gebiedsgerichte aanpak. Door een zorgvuldige keuze van de locatie van 'rode' functies en door investeringen in kwaliteitsverbetering van de omliggende groene ruimte moet worden verzekerd dat het meerdere ruimtegebruik voor wonen, bedrijventerreinen of infrastructuur de kwaliteit van natuur en landschap respecteert en waar mogelijk versterkt.

Met de omgevingsverordening vertaalt de provincie Drenthe zijn Omgevingsvisie (deels) door naar een verordening voor zover het planologisch relevante aspecten betreft. In de verordening is aangegeven dat als bij een ruimtelijk plan kernkwaliteiten betrokken zijn in het ruimtelijk plan wordt uiteengezet dat met het desbetreffende plan wordt bijgedragen aan behoud en ontwikkeling van de bij het plan betrokken kernkwaliteiten conform de provinciale ontwikkelingsvisie zoals uiteengezet in de Omgevingsvisie en de uitwerkingen ervan.

Omgevings-
verordening

Verder maakt het desbetreffende ruimtelijk plan geen nieuwe activiteiten dan wel wijziging van bestaande activiteiten mogelijk die deze kernkwaliteiten significant aantasten.

De planontwikkelingen van Abdij De Westerburcht passen binnen het denkmodel van de SER-ladder. Door het verplaatsen van de Schoonheidsverzorging salon "Vitalia" naar Hoofdstraat 5A ontstaat er binnen het hotel weer ruimte om de overige functies te kunnen optimaliseren. Met de uitbreiding van het hotel richting Torenlaan 1, welke omsloten is door particuliere tuinen is hier de gewenste rust voor de hotelkamers en geven de hotelkamers geen overlast naar omwonenden daar hier hoofdzakelijk geslapen wordt door de hotelgasten. Hiermee worden in het plan de reeds aanwezige kwaliteiten zoveel mogelijk gerespecteerd.

3.2. Gemeentelijk beleid

De gemeenteraad heeft op 7 juli 2011 de Welstandnota Midden-Drenthe 2011, Rekening houden met je omgeving, vastgesteld. Met de welstandsnota is een deel van het gemeentelijke beleid voor de openbare ruimte vastgelegd. In de welstandsnota gaat het daarbij om de vraag hoe allerlei bouwwerken 'er uit zien'. Op zich zelf, maar ook als je kijkt naar de gebouwen er om heen en naar de openbare ruimte (de straat, het groen en dergelijke).

Welstand

Door de hele welstandsnota heen loopt als rode draad de richtlijn: houd bij het bouwen rekening met je bureu/omgeving. Daarmee wordt de sociale en ruimtelijke component in de gemeente verbonden. Een gemeente waarin naoberschap aanwezig is. Dat willen we zo houden en zo mogelijk uitbouwen. Dat naoberschap betekent ook dat je als inwoner bij je bouwplannen rekening houdt met de bouwwerken van de bureu/omgeving.

Er ligt op dit moment nog geen concreet vormgegeven uitbreidingsplan. Wel zal de uitbreiding aan de Torenlaanzijde zijn vormgeving gaan ontleunen aan het hoofdgebouw, waarin de privacy van zowel de omwonenden als de hotelgasten gewaarborgd is. Het uitbreidingsplan zal ter zijner tijd als schetsplan worden aangeboden aan de gemeente Midden-Drenthe ter voorbehandeling van de welstandscommissie. De welstandnota Midden-Drenthe 2011 is op dit plan van toepassing.

De structuurvisie Westerbork 2009 - 2020 (maart 2009) is richtinggevend voor toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen binnen de kern. De structuurvisie dient als onderlegger voor te actualiseren bestemmingsplannen en geldt als vertrekpunt voor de afweging bij beslissingen over concrete ruimtelijke invullingen. Uitgangspunt voor de toekomst is dat de landschappelijke omgeving, de cultuurhistorische waarden en de toeristische aantrekkingskracht van Westerbork zoveel mogelijk in stand worden gehouden en, waar mogelijk, worden versterkt.

Structuurvisie

Het gemeentelijk groenbeleid is vastgelegd in het Groenbeleidsplan 2006-2015 (september 2006). Hoofddoelstelling is een consistent en samenhangend beleid en beheer van het openbaar groen in de bebouwde kommen en waar mogelijk het versterken van kwaliteiten. De typering van het huidige groen en de ecologische kwaliteiten zijn samengevat in het hiervoor aangegeven kader. Het Groenbeleidsplan doet diverse aanbevelingen voor structuurverbetering.

Groenbeleidsplan

De beplantingen bepalen in grote mate de kwaliteit van Westerbork. Bomen, bosachtige beplantingen en open groengebieden in Westerbork zijn belangrijk voor bosvogels, eekhoorns, vleermuizen en vlinders. De uitwisseling van deze soorten tussen verschillende gebieden buiten de bebouwde kom en de aanwezigheid in de bebouwde kom kan worden bevorderd door ecologische verbindingen. Deze bestaan uit samenhang tussen bos, bomen (ook naaldbomen) en open groengebieden, als een netwerk door het dorp. Door gerichte soortkeuze van de beplanting kan extra nestgelegenheid of voedsel worden geboden.

De uitbreiding zal rondom 3 meter uit de perceelsgrens blijven, zodat er voldoende afstand blijft ten aanzien van omliggende woonfuncties. Deze zone zal aangeplant worden met diverse in- en uitheemse bosschages, welke als natuurlijk erf afscheiding zal dienen.

In het milieubeleidsplan 2011-2014 is vastgelegd wat de gemeente de komende jaren op milieugebied wil bereiken en welke aanpak daarbij wordt gehanteerd. Men kiest voor een doelgroepgerichte aanpak in het milieubeleid. Dit houdt in dat in het milieubeleidsplan een programma is opgesteld waarin inwoners, ondernemers en de gemeente eigen organisatie centraal staan. Reden hiervoor is dat inzichtelijk wordt, wat het milieubeleid betekent voor inwoners en ondernemers en waar de gemeentelijke organisatie mee bezig is. Ook kiest men voor een plan waarbij het uitvoeringsprogramma centraal staat en wordt hiermee op een pragmatische manier invulling gegeven aan het milieubeleid. Aan het milieubeleidsplan 2011-2014 is een meerjaren uitvoeringsprogramma gekoppeld, gericht op inwoners, ondernemers, de gemeentelijke organisatie en de omgevingskwaliteit.

Milieubeleidsplan

Voor ondernemers, wil de gemeente inzetten op het stimuleren van het opwekken van duurzame energie. Opwekking en gebruik van groen gas neemt bij de duurzame energievoorziening in Midden-Drenthe de belangrijkste plaats in. Verder staat het stimuleren van preventie en hergebruik van afvalstoffen bij voorop in de gemeente Midden-Drenthe. De gemeente streeft er verder naar de inzameling en scheiding van afvalstoffen steeds verder te optimaliseren, zodat het milieurendement optimaal is en de kosten zo laag mogelijk.

Duurzaam bouwen (dubo) is sterk in opmars. Overheid en markt vragen steeds meer om kwaliteit en duurzaamheid. Er is behoefte aan een duurzame leefomgeving met milieuvriendelijke gebouwen met een gezond binnenklimaat, een hoog comfort, een flexibel ontwerp en een laag energieverbruik. Duurzaam bouwen voorziet in deze vraag.

Duurzaamheid

Met het ondertekenen van het Energieakkoord Noord-Nederland stelt de gemeente Midden-Drenthe zich tot doel een bijdrage te leveren aan de landelijke doelstellingen voor energiebesparing en het reduceren van broeikasgassen. Daarnaast wordt ingestoken op een intensievere samenwerking met andere overheden om de landelijke doelstellingen te kunnen behalen. Het akkoord is op 25 maart 2008 ondertekend.

In het Visiedocument Recreatie & Toerisme (25 september 2008) heeft de gemeente speerpunten en beleidskeuzes geformuleerd voor recreatie en toerisme in de periode 2008-2017. In dit Visie document is aangegeven dat er vanwege diverse maatschappelijke ontwikkelingen een steeds grotere behoefte aan recreatieve voorzieningen bestaat.

**Visiedocument
Recreatie & Toerisme**

Wat wil de gemeente bereiken op het gebied van recreatie en toerisme?

- Vitale samenhangende sector die de werkgelegenheid, leefbaarheid en de economie van Westerbork versterkt;
- Niet nog meer van hetzelfde maar het versterken van het aanbod door innovatie en diversiteit staan voorop;
- Keuzes maken voor duurzame exploitatie die leidt tot kwaliteitslag sector

Wat is de gemeentelijke inzet daarvoor?

- Creëren gezond ondernemersklimaat;
- Ontwikkelingskansen bieden voor bestaande toeristische ondernemers (ja, mits-principe);
- Streven naar deregulering (daarbij is ruimtelijke kwaliteit en inpassing het uitgangspunt);
- Samen met de markt sturing en richting geven door middel van en wijzigings- en afwijkingssysteem.

OMGEVINGSASPECTEN

4

4.1. Ecologie

In het algemeen dient rekening te worden gehouden met Europees en nationaal beleid en wetgeving ten aanzien van de natuurbescherming. Uitgangspunt voor het onderhavige project is dat er geen strijdigheid ontstaat met het beleid en de wetgeving ten aanzien van de natuurbescherming.

De wettelijke bescherming van ecologische waarden volgt twee sporen: de gebiedsbescherming (Natuurbeschermingswet) en daarnaast de soortenbescherming (Flora- en faunawet).

De Natuurbeschermingswet is de Nederlandse uitwerking van het internationale beleid, vastgesteld in de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn. Per 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet in werking getreden en zijn op grond van deze Habitat- en Vogelrichtlijnen Natura 2000-gebieden aangewezen. Binnen een straal van 3 km van de woning bevinden zich geen Vogel- en / of habitatrichtlijngebieden (zoals beschreven in de Vogel- en habitatrichtlijn en Natura 2000), noch andere gebieden die in het kader van de Natuurbeschermingswet beschermd moeten worden. Het project heeft geen invloed op natura 2000-gebieden.

Gebiedsbescherming

Door de in april 2002 in werking getreden Flora- en faunawet is de verplichting ontstaan om ruimtelijke plannen aan deze wet te toetsen. Het doel van de wet is om in het wild levende planten en dieren te beschermen. De wet wil schadelijke handelingen voor deze soorten voorkomen door middel van de volgende maatregelen:

Soortenbescherming

- verbod op handelingen die de instandhouding van de in het wild levende planten en dieren in gevaar kunnen brengen;
- kleine objecten of terreinen waarvan één of meerdere soorten van belang kunnen zijn, kunnen door de provincie worden aangewezen als beschermde leefomgeving;
- bescherming van soorten die voorkomen op de "Rode Lijst".

Alle vogelsoorten vallen in de Flora- en faunawet onder het zwaarste beschermingsregime. Dit betekent dat werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord, verboden zijn. In sommige gevallen is onder voorwaarden ontheffing van dit verbod mogelijk. In de praktijk betekent dit dat het vooral de broedtijd is die ten allen tijde dient te worden ontzien. Indien hier rekening mee wordt gehouden is - met uitzondering van vogels met vaste nest- of verblijfplaatsen zoals uilen – geen sprake van verstoring.

Ten aanzien van de flora- en faunawet is er op 18 april 2012 een Ecologische Quicksan uitgevoerd door "Vos Ecologisch Onderzoek". De rapportage van dit onderzoek zijn aan deze ruimtelijke onderbouwing als bijlage bijgevoegd. Dit veldonderzoek heeft geleid tot een de volgende aanbeveling:

- Ter voorbereiding van een omgevingsvergunning zal nader veldonderzoek moeten worden gedaan naar de aanwezigheid van vleermuizen, Gierzwaluw en Huismus. Dit kan het beste plaatsvinden in de periode mei/juni en tenminste een jaar voorafgaand aan de werkzaamheden, zodat, indien nodig, tijdig verzachtende maatregelen kunnen worden genomen. Afhankelijk van de resultaten kan het wat betreft vleermuizen nodig zijn om waarnemingen te doen in de nazomer/herfst;
- Overige broedvogels: verstoring van broedvogels moet worden voorkomen. Het verwijderen van de beplanting en sloopwerk moeten plaatsvinden buiten het broedseizoen, tenzij vastgesteld is dat er geen nesten van broedvogels aanwezig zijn.
- Voor algemene beschermde soorten (FF1) geldt een automatische vrijstelling in het kader van ruimtelijke inrichting en beheer. Voor deze soorten, vaatplanten, algemene zoogdieren en amfibieën hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd;
- Overige streng beschermde soorten ondervinden geen schade;
- Zorgplicht: vanuit de Flora en faunawet geldt een algemene zorgplicht. Wanneer men tijdens de werkzaamheden dieren aantreft die het gevaar lopen beschadigd of gedood te worden, kan men ze het beste oppakken en naar een veilige, vergelijkbare plaats in de directe omgeving brengen en loslaten;
- Er zijn geen effecten op beschermde natuurgebieden of op de Ecologische Hoofdstructuur te verwachten. Er zijn geen aanvullende vergunningen of ontheffingen nodig.

4.2. Archeologie

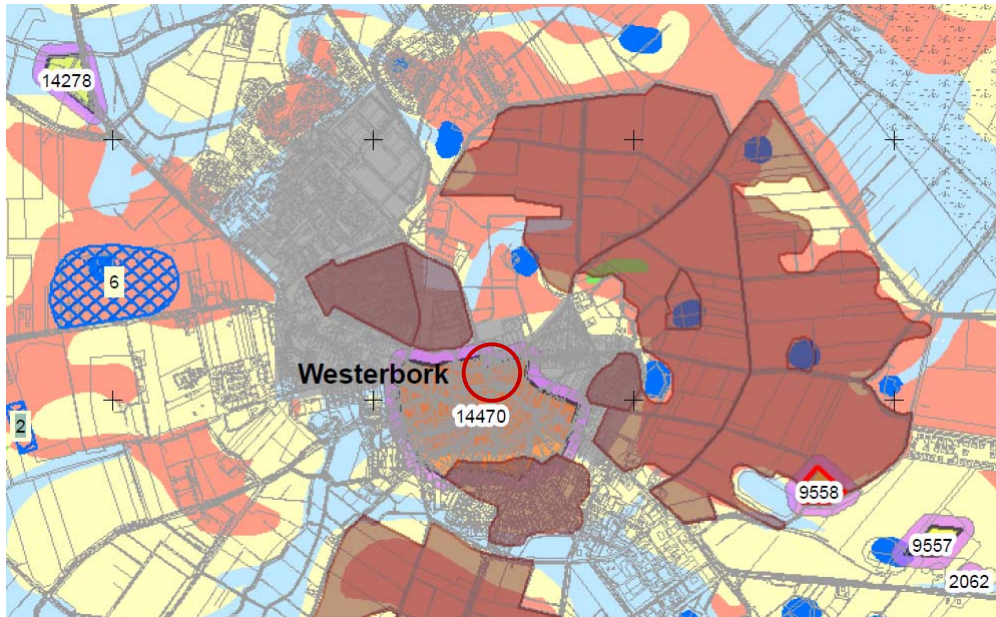
Voortvloeiend uit het Europese Verdrag van Malta, moet in ruimtelijke plannen bescherming van archeologische waarden plaatsvinden. Hierbij gaat het niet alleen om bestaande waarden, maar ook om de verwachtingswaarden. Uitgangspunt is om rekening te houden met de archeologische waarden. Met het vaststellen ontwikkelen van een archeologische verwachtings- en beleidskaart neemt de gemeente Midden-Drenthe haar verantwoordelijkheden ten aanzien van de archeologische waarden binnen haar grondgebied, die een belangrijk onderdeel vormen van de cultuurhistorie. Een andere taak van de gemeente is om klantvriendelijk om te gaan met haar inwoners. Met deze verwachtings- en beleidskaart en webversie van de kaart, kunnen burgers en bedrijven duidelijker worden voorgelicht over eventuele onderzoeksinspanningen die zij moeten doen bij ingrepen in de bodem.

De Archeologische verwachtings- en beleidskaart gemeente Midden-Drenthe geeft de te verwachten kans op het aantreffen van archeologische waarden aan. Het projectgebied Hoofdstraat 7 & Torenlaan 1 liggen in de geregistreerde historische kern Westerbork (AMK-nr. 14470) zie figuur 4.

Archeologische
waarden

Bouwprojecten kleiner dan 1000 m² zijn vrijgesteld van onderzoek. Er is geen vrijstelling voor ingrepen op AMK-terreinen (met uitzondering van historische kernen, bij ingrepen kleiner dan 100 m².)

Op 20 april 2012 is er door "ADC ArcheoProjecten" een archeologisch onderzoek uitgevoerd in de vorm van een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek, welke aan deze Ruimtelijke onderbouwing als bijlage is bijgevoegd. Dit veldonderzoek heeft geleid tot een de volgende aanbeveling:

Figuur 4. Fragment Archeologische verwachtings- en beleidskaart gemeente Midden- Drenthe met globale ligging projectgebied

Indien de bodem tot maximaal 80 cm –mv verstoord wordt, adviseert ADC ArcheoProjecten om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen de voor de ontwikkeling vrijgestelde niveaus toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Conclusie

Indien de bodem dieper dan 80 cm –mv verstoord wordt, adviseert ADC ArcheoProjecten om in het plangebied een inventariserend veldonderzoek uit te voeren door middel van het aanleggen van proefsleuven (IVO-P), teneinde gaafheid, omvang, datering en conservering van archeologische resten te onderzoeken.

4.3. Milieu

Voor het onderhavige project geldt als uitgangspunt dat de grond geschikt is voor de functie. Vanuit het gebruik van de grond tot op heden wordt de grond niet aangemeld als verdachte locatie. Op grond van het Besluit Indieningvereisten, behorende bij de bouwverordening, is opgenomen dat er voor deze situatie waarbij de aanvraag minder dan 50 m² bedraagt, ontheffing van een bodemonderzoek kan worden verleend en is historisch onderzoek voldoende. Uit de Bodemkaart van de gemeente Drenthe blijkt geen historische activiteit die een belemmering kan vormen voor het plan. De kwaliteit van de bodem is tot op heden nog niet vastgesteld. Voor de activiteit die zal gaan plaats vinden zal ter zijne tijd bij de beoordeling van de omgevingsvergunning een afweging gemaakt dienen te worden.

Bodem

Ten aanzien van het aspect geluid is de *Wet geluidhinder* (Wgh) bepalend. Op grond van de wet zijn verschillende vormen van geluidhinder te onderscheiden die directe raakvlakken hebben met de ruimtelijke ordening (wegen, spoorwegen, vliegvelden). Voor het voorliggende plan is het aspect wegverkeerslawaai van belang. Uitgangspunt is dat er geen situaties ontstaan, die strijdig zijn met de wet.

**Geluid
Wegverkeerslawaai**

In de *Wet geluidhinder* (Wgh) is bepaald dat elke weg in principe een zone heeft, waar aandacht aan geluidhinder moet worden besteed. Daarbij onderscheidt de Wgh geluidsgevoelige gebouwen enerzijds en niet-geluidsgevoelige gebouwen anderzijds.

(Bedrijfs)woningen zijn geluidsgevoelige gebouwen. Als geluidsgevoelige gebouwen binnen een zone behorend bij een zoneplichtige weg worden geprojecteerd bij een bestemmingsplanprocedure, dient door middel van akoestisch onderzoek te worden aangetoond dat wordt voldaan aan de voorkeursgrenswaarde van 48 dB. Wegen waar deze zone in principe niet geldt, zijn:

- wegen die gelegen zijn binnen een als woonerf aangeduid gebied;
- wegen waarvoor een maximumsnelheid geldt van 30 km/uur.

Aangezien het uitbreidingsplan de nieuwbouw van meerdere hotelkamers betreft wat een geluidsgevoelige functie is en zich binnen een eigen perceel bevinden, zijn er vanuit geluidtechnisch oogpunt op grond van bovengenoemde voorwaarden geen belemmeringen voor het project.

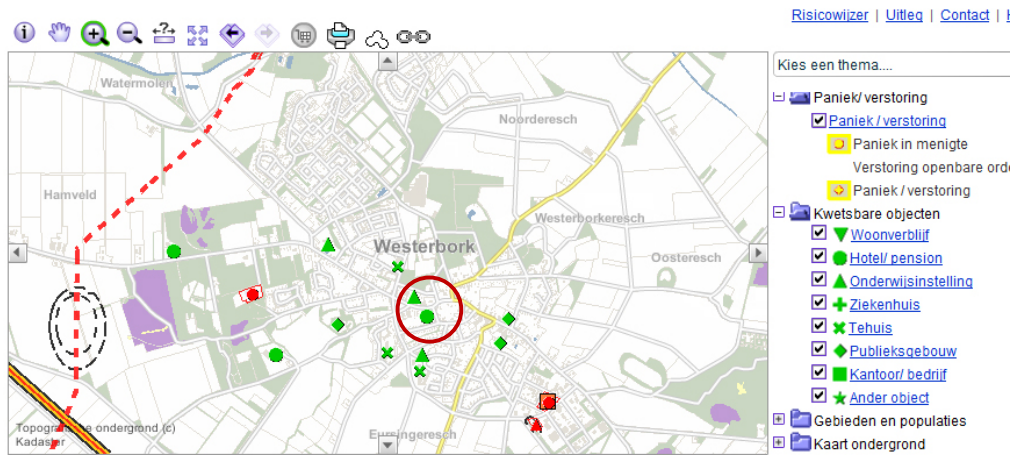
Wel zal ter zijne tijd bij de definitieve uitwerking van het uitbreidingsplan aandacht besteed te worden aan de geluidsbelasting ten gevolge van eventuele airconditioning en ventilatiesystemen, op de omliggende percelen.

Op grond van de wet milieubeheer dienen effecten van ruimtelijke projecten op de luchtkwaliteit binnen bepaalde normen te blijven. In het plangebied zullen extra hotelkamers gerealiseerd worden. Het effect van deze ingreep op de luchtkwaliteit valt per saldo te verwaarlozen en zal ter plaatse zeker niet tot overschrijding van de normen leiden. Onderzoek naar de effecten is dan ook niet nodig.

Luchtkwaliteit

4.4. Externe veiligheid

Uit de Risicokaart Drenthe (figuur 6) blijkt dat voor deze locatie geen risicofactoren aanwezig zijn. De regeling met betrekking tot de externe veiligheid vormt geen belemmering voor de geplande ontwikkelingen op perceel Torenlaan 1.

Figuur 6. Fragment Risicokaart Drenthe

4.5. Kabels en leidingen

In en rondom het projectgebied zijn geen kabels en leidingen (zoals gasleidingen en hoogspannings-masten) aanwezig die beperkingen opleggen aan de voorgenomen activiteiten in het projectgebied.

4.6. Watertoets

Westerborg en daarmee het gebied van deze ruimtelijke onderbouwing, valt in het werkgebied van het Waterschap Reest & Wieden. Voor het uitbreidingsplan aan Torenlaan 1 is er op 27 maart 2012 een watertoets uitgevoerd.

Sinds 1 november 2003 is het verplicht plannen in het kader van de Wet op de Ruimtelijke Ordening te toetsen op water. Het doel van deze 'watertoets' is waarborgen dat waterhuishoudkundige doelstellingen expliciet en op een evenwichtige wijze in beschouwing worden genomen. De waterhuishouding bestaat uit de overheidszorg die zich richt op het "op" en "in" de bodem vrij aanwezige water, met het oog op de daarbij behorende belangen. Zowel het oppervlaktewater als het grondwater valt onder de zorg voor de waterhuishouding. Naast veiligheid en wateroverlast (waterkwantiteit) worden ook de gevolgen van het project voor de waterkwaliteit en verdroging onderzocht. De belangrijkste beleidsdocumenten op het gebied van de waterhuishouding zijn de Vierde Nota

Waterhuishouding, Anders omgaan met water: Waterbeleid 21e eeuw, de Europese Kaderrichtlijn Water, Beleidslijn ruimte voor de rivier en de nota Ruimte.

In het Nationaal Bestuursakkoord Water worden de gezamenlijke uitgangspunten geformuleerd voor een integraal waterbeleid in de 21e eeuw. De verantwoordelijkheid voor de te treffen waterhuishoudkundige maatregelen gericht op vasthouden, bergen en afvoeren van water ligt bij het waterschap. Provincies en gemeenten zorgen voor een integrale afweging en leggen deze vast in provinciale beleidsplannen en streekplannen, respectievelijk structuur- en bestemmingsplannen. De provincie geeft richting aan ruimtelijke ontwikkeling door de gebieden te benadrukken die van nature het eerst onder water komen te staan bij hevige regenval of overstromingen. De provincie wil dat deze gebieden gevrijwaard blijven van kapitaalintensieve functies. In het KRW-rapport van Reest en Wieden is een stroomgebiedsvisie opgesteld waarin onder andere de risico's op wateroverlast zijn omschreven. De Kaderrichtlijn Water omvat regelgeving ter bescherming van alle wateren door middel van het stellen van haalbare doelen die in 2015 worden bereikt. De kaderrichtlijn gaat daarbij uit van een benadering vanuit de stroomgebieden. De uitvoering van de kaderrichtlijn vraagt een grote inspanning van verschillende partijen op internationaal, nationaal en regionaal niveau.

Het waterschap zoekt naar duurzame oplossingen en wil dat het water zoveel mogelijk binnen een projectgebied wordt vastgehouden en dat relatief schoon water ook relatief schoon blijft. Een toename van het verharde oppervlak in risicogebieden of beekdalen wordt gecompenseerd met extra waterberging. Regenwater dat op verharde oppervlaktes valt en schoon genoeg is, moet zoveel mogelijk worden vastgehouden of geborgen. De laatste mogelijkheid is afvoeren via bestaande watergangen.

Het beleid van waterschap Reest en Wieden is verwoord in de notitie "Watertoets 2011". De ruimtelijke zonering van de provincie heeft het waterschap vertaald naar een eigen zonering met water als belangrijkste element. Het waterschap benadrukt in haar functiezonering de volgende aspecten: de hoogte van de waterpeilen en het gewenste grondwaterregime (GGOR), een optimale aan- en afvoer van het water (waterkwantiteit), de waterkwaliteit voor verschillende functies en de inpassing van water in het landschap.

De initiatiefnemer heeft het Waterschap Reest en Wieden geïnformeerd over het plan door gebruik te maken van de digitale watertoets. De beantwoording van de vragen heeft er toe geleid dat de korte procedure van de watertoets is toegepast. De bestemming en de grootte van het plan hebben een geringe invloed op de waterhuishouding.

De Watertoets

"De procedure in het kader van de watertoets is goed doorlopen conform de Handreiking Watertoets III. Waterschap Reest en Wieden geeft een positief wateradvies". De volledige watertoets is als bijlage bijgevoegd aan deze Ruimtelijke onderbouwing.

UITVOERBAARHEID

5

5.1. Maatschappelijke uitvoerbaarheid

Conform artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening zal het bestemmingsplan in de versie van voorontwerp voor advies worden voorgelegd aan enkele bij het plan betrokken instanties, zoals Provincie Drenthe en het waterschap. Tevens zal de ruimtelijke onderbouwing samen met het ontwerp-besluit ter inzage worden gelegd.

5.2. Economische uitvoerbaarheid

Het onderhavige project betreft een particulier initiatief dat ter zijne tijd uitgevoerd zal worden binnen de planologische randvoorwaarden, zoals die door de gemeente zijn gesteld. Wat betreft de economische uitvoerbaarheid kan worden opgemerkt dat de kosten voor de sloop en de nieuwbouw van beide plannen, voor rekening komen van de initiatiefnemers De heer D. De Leeuw.

BIJLAGEN

4.1. Rapportage Ecologische Quikscan

Altenaweg 22
9321 XE Peize
Tel. 050 - 7503817

Aan: Bouwkundig Ontwerpbureau Muntinga
T.a.v. dhr J.G. Muntinga
Esweg 90
9411 AK Beilen
Tel: 0593-541191
Fax: 0593-541471

Betreft: Rapportage ecologische quickscan
Westerbork

Peize, 19 april 2012

Geachte heer Muntinga,

Met deze brief rapporteer ik over de resultaten van de ecologische quickscan ten behoeve van de bestemmingsplanwijziging voor het plangebied aan de Hoofdstraat 7/Torenlaan 1 in Westerbork.

Inleiding

Hotel Restaurant Zalen Abdij de Westerburcht wil in de toekomst uitbreiden. De uitbreiding zou dan plaatsvinden op perceel Torenlaan 1, direct aansluitend op het perceel Hoofdstraat 7.

In het kader van de ruimtelijke onderbouwing van de bestemmingsplanwijziging verlangt de gemeente Midden-Drenthe een ecologische quickscan. De werkzaamheden hebben mogelijk effect op beschermde flora en fauna en op beschermde natuurgebieden. Naast soorten die bijzondere bescherming genieten, geldt er een algemene zorgplicht om planten en dieren niet onnodig te verstoren. Daarom dienen flora en fauna en eventuele negatieve effecten in kaart gebracht te worden om deze te kunnen toetsen aan de natuurwetgeving.

Natuurbescherming

De natuur is in Nederland beschermd langs twee sporen: gebieden worden beschermd en soorten worden beschermd. De bescherming van natuurgebieden is in Nederland ontstaan als gevolg van particulier initiatief. Vanaf de veertiger jaren is ook de overheid gebieden gaan beschermen. De bescherming van soorten is begonnen met het beschermen van vogels (eind 19^e eeuw). Naderhand zijn ook andere soorten beschermd. Zo heeft de natuurwetgeving zich in de loop van meer dan 100 jaar ontwikkeld, in samenhang en interactie met de maatschappelijke en economische ontwikkelingen.

De bescherming van planten en diersoorten buiten natuurgebieden is erg belangrijk. Ten eerste is het niet mogelijk om alle belangrijke gebieden (tijdig) aan te kopen. Ten tweede houdt de natuur zich niet aan menselijke grenzen. Vleermuizen maken veel gebruik van oude gebouwen, omdat in de natuurgebieden geen geschikte schuilplaatsen meer voorkomen. Nieuwe gebouwen zijn vaak ongeschikt, omdat ze o.a. vanwege isolatie niet meer toegankelijk zijn voor vogels en vleermuizen. Zou er geen wetgeving zijn, dan zouden we deze soorten verliezen, omdat ze geen nest en schuilgelegenheid meer hebben.

Zo kunnen ook bepaalde soorten planten en dieren die voorheen in een groot gebied voorkwamen, zijn teruggedrongen tot enkele geïsoleerde plekken. Daardoor zijn ze kwetsbaar voor toevallige gebeurtenissen, bijvoorbeeld het dempen van een watergang.

Door vooraf onderzoek te doen, kan schade voorkomen worden en kan ook tijdig compensatie plaatsvinden, door bijvoorbeeld het aanbrengen van speciale dakpannen, waardoor een Huismus ook een nest kan maken onder de pannen van een nieuwbouwhuis.

Natuurherstel gaat niet vanzelf door nietsdoen. In de afgelopen eeuwen is het grondwaterpeil minimaal een halve meter, maar vaak wel meters gezakt. Hierdoor is Nederland verdroogd. Alleen door het onklaar maken van bijvoorbeeld begreppeling, kan de natuurlijke waterhuishouding weer worden hersteld. Hetzelfde geldt voor het ongedaan maken van egalisatie, van overbemesting, etc. Door de droogte en overbemesting groeit de Nederlandse natuur zich "stuk". Slechts weinig soorten profiteren daarvan, terwijl veel soorten verdwijnen omdat er teveel schaduw is of andere levensvereisten er niet meer zijn. Dit werkt door in de fauna.

Plangebied

Het plangebied bestaat uit het hotel-restaurant, parkeerplaats en de tuin achter de woning aan de Torenlaan 1. Tevens wordt de directe omgeving beschouwd.

Voor inventarisatiedoeleinden wordt een indeling in atlasblokken (5x5 km) en kilometerhokken gebruikt om de verspreiding van soorten en vegetaties in kaart te brengen. Het plangebied en de directe omgeving daarvan ligt in de kilometerhokken 237-540 en 237-541 (Atlasblok 17-24).

Methode

Het onderzoek bestaat uit een bezoek aan de locatie en bureaustudie. Op 18 april 2012 is het plangebied overdag bezocht. Tijdens het veldonderzoek is de buitenzijde van de bestaande gebouwen bekeken, de aanwezigheid van oude bomen en oppervlaktewateren in de directe omgeving geïnventariseerd. Tijdens het veldonderzoek aangetroffen beschermde planten- en diersoorten zijn genoteerd.

Het veldonderzoek is een momentopname. Aan de hand van literatuur en gegevens van verschillende instanties is onderzoek gedaan om een beeld van de natuurwaarden van het plangebied aan te vullen. Er is daartoe een globale rapportage opgevraagd bij het Natuurloket.

Resultaten

Hierna worden de resultaten beschreven. Daarbij worden de volgende afkortingen gebruikt:

FF1= Flora- en faunawet Tabel 1, lichte bescherming

FF2 of FF3= Flora- en faunawet Tabel 2 of Tabel 3, strenge bescherming

HRIV= Europese Habitatrichtlijn Tabel IV, strenge bescherming

RL= Rode Lijst: GE=gevoelig; KW=kwetsbaar; BE=bedreigd; EB=ernstig bedreigd.

Landschap

Het plangebied ligt in de bebouwde kom van Westerbork. Het dorp is hier relatief dicht bebouwd. De bomen langs de wegen en rond de kerk geven het dorp een groene uitstraling. Ten noorden van de bebouwing aan de Hoofdstraat gaat het dorp over in droog eiken-beukenbos, waarbinnen een begraafplaats, een kinderboerderij en grasvelden/weiden liggen.

Op min of meer natuurlijke standplaatsen, zoals in het bos en rond de kerk kunnen bijzondere soorten planten, (korst)mossen en paddenstoelen worden verwacht. Volgens het Natuurloket komt er tenminste 1 plantensoort van Tabel 1 voor. Mogelijke soorten zijn Brede wespenorchis, Gewone vogelmelk, Grasklokje, Kleine maagdenpalm en Koningsvaren. Het plangebied zelf bevat geen natuurlijke vegetaties (vooral groenblijvende uitheemse struiken, deels in de vorm van heggen). Het bos is weinig geschikt als reptielenbiotop, maar zwervende individuen kunnen er wel aangetroffen worden. De bebouwde omgeving is voor reptielen ongeschikt.

De greppels en sloten, die bijvoorbeeld in het bos aanwezig zijn, vallen 's zomers droog. Permanente oppervlaktewater ontbreekt in een straal van 200 m van het plangebied. Meer dan 500 meter van het plangebied ligt een bijzondere vijver aan de Groeneweg. De waterkwaliteit wordt door grondwater beïnvloed, hetgeen tot uitdrukking komt in de water- en oeverplanten. De waarneming (volgens het Natuurloket) van de Alpenwatersalamander (FF2) heeft zeer waarschijnlijk betrekking op deze vijver. Een andere vijver bij de kinderboerderij is weinig geschikt, gezien de sterke vervuiling door de gehouden dieren. In de vijver aan de Groeneweg werd tevens de Dotterbloem (FF1) waargenomen. Deze vijver is mogelijk ook het voortplantingswater voor bijzondere libellen als de Vroege glazenmaker (RL-KW) en de Glassnijder (RL-KW). Volgens het Natuurloket komt er in het noordelijke kilometerhok nog een streng beschermde vissoort voor (FF2 of FF3). Alleen de vijver aan de Groeneweg komt hiervoor in aanmerking. Het is echter onwaarschijnlijk dat er sprake is van een populatie, gezien de geïsoleerde ligging van deze vijver.

Vleermuizen

Het bos en het groen in het dorp zijn van belang als jachtgebied voor vleermuizen. Kleine wateren, zoals hiervoor beschreven zijn voor veel soorten belangrijk, maar in het bijzonder voor de Watervleermuis. Holle bomen, o.a. in het bos, en gebouwen zijn belangrijk als verblijfplaatsen voor vleermuizen.

Bij het Natuurloket zijn geen vleermuisgegevens bekend en in de werkatlas "Verspreidingsatlas van de zoogdieren van Drenthe" (2010) is Westerbork wat betreft vleermuizen (FF3, HRIV) een witte vlek. Uit verschillende ecologische onderzoeken blijkt dat in de woonwijken van Westerbork alleen de Gewone dwergvleermuis en de Laatvlieger (RL-KW) zijn aangetroffen en de Rosse vleermuis (RL-KW) overvliegend is waargenomen.

Behalve de genoemde soorten komen waarschijnlijk ook Ruige dwergvleermuis en Gewone grootoorvleermuis in Westerbork voor. Het bos kan bovendien het leefgebied vormen voor Baardvleermuis en Franjestaart.

Het hotel-restaurant en de omliggende bebouwing kunnen verblijfplaatsen bevatten van vleermuizen. Het gaat dan om Gewone en Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger. Bij het hotel-restaurant gaat het met name om de pannendaken. De aansluiting op de muren en de muren zelf lijken geen mogelijkheden voor vleermuizen te bieden. Bomen met holten ontbreken in het plangebied en in de aangrenzende tuinen.

Overige zoogdieren

Ook wat betreft overige zoogdieren is er weinig bekend over Westerbork. Bijzonder is de waarneming van een zwervende Otter (FF3, HRIV, RL-VD). De Eekhoorn (FF2) komt voor in bossen en parken en kan van daaruit ook in overig openbaar groen en in tuinen worden waargenomen. Verder zijn er in het verleden waarnemingen gedaan van de Wezel (FF1, RL-GE).

Algemeen voorkomende soorten zijn Egel, Mol, Konijn, Haas en Ree (alle FF1).

In aanvulling daarop kunnen algemene soorten (spits)muizen, kleine marterachtigen en Vos worden verwacht. Mogelijk komt de Hermelijn (RL-GE) voor en in bos en (besloten) landelijke gebied kan de Das (FF3) voorkomen.

In bebouwd gebied, zoals het plangebied, kan de Steenmarter (FF2) zolders, bergingen en andere structuren gebruiken als verblijfplaats. De afwerking van het hotel is zodanig dat verblijfplaatsen van deze soort er kunnen worden uitgesloten.

Vogels

In de bebouwde kom van Westerbork worden algemene soorten broedvogels (FF23) verwacht. Soorten van de Rode Lijst die in en rond het plangebied zouden kunnen voorkomen, zijn: Grauwe vliegenvanger (RL-GE), Kneu (RL-GE), Ringmus (RL-GE) en Spotvogel (RL-GE): nestgelegenheid in particuliere tuinen. Huismus (RL-GE): broedt vooral onder dakpannen, Huiszwaluw (RL-GE) nest onder overstekende daken. Daarvan zijn nesten van de Huismus jaarrond beschermd.

Steile pannendaken kunnen ook de broedplek zijn voor de Gierzwaluw. Ook van deze soort zijn de nesten jaarrond beschermd.

Overige soortgroepen

In het plangebied kunnen algemene soorten amfibieën (FF1) worden aangetroffen. Deze soorten zijn weinig kritisch ten aanzien van hun voortplantingsbiotoop en hebben vaak aan een tuinvijver genoeg. Het plangebied is niet geschikt als leefgebied voor beschermde en bedreigde soorten dagvlinders. Overige beschermde en bedreigde diersoorten zijn bij het Natuurloket niet bekend en worden op basis van deze quickscan niet verwacht.

Gebiedsbescherming

Het dichtstbijzijnde Natura2000-gebied is het Elperstroomgebied en dat ligt op 4 km afstand van het plangebied. Het Mantingerbos ligt op iets grotere afstand. Andere Natura2000-gebieden bevinden zich op meer dan 7 km afstand.

De Ecologische Hoofdstructuur ligt op 1 km afstand. Daarin worden bossen op arme zandgrond en vervangingsgemeenschappen daarvan ontwikkeld.

Werkzaamheden en effecten*Werkzaamheden*

- Voor de uitbreiding zal een bestaande tuin gedeeltelijk worden bebouwd;
- Daartoe zal de beplanting worden verwijderd en de grond bouwrijp worden gemaakt;
- Er kunnen doorbraken nodig zijn in de bestaande bebouwing;

Effecten

- Er gaan mogelijk verblijfplaatsen verloren van vleermuizen en vogels;
- Plaatsen waar bijzondere soorten voorkomen, zoals de Alpenwatersalamander, liggen op voldoende afstand (meer dan 200 m), waardoor effecten op individuen in hun landbiotoop kunnen worden uitgesloten;
- Door de werkzaamheden wordt overige flora en fauna verstoord, beschadigd/verwond en gedood. Het betreft algemeen voorkomende soorten. Overige beschermde en bedreigde soorten worden er niet door geschaad;
- De werkzaamheden hebben op lokale schaal plaats. De omvang van de uitbreiding is niet van dien aard dat er regionale effecten optreden, zodat beschermde natuurgebieden of de EHS erdoor beïnvloed zouden worden.

Advies

- Ter voorbereiding van een omgevingsvergunning zal nader veldonderzoek moeten worden gedaan naar de aanwezigheid van vleermuizen, Gierzwaluw en Huismus. Dit kan het beste plaatsvinden in de periode mei/juni en tenminste een jaar voorafgaand aan de werkzaamheden, zodat, indien nodig, tijdig verzachtende maatregelen kunnen worden genomen. Afhankelijk van de resultaten kan het wat betreft vleermuizen nodig zijn om waarnemingen te doen in de nazomer/herfst;
- Overige broedvogels: verstoring van broedvogels moet worden voorkomen. Het verwijderen van de beplanting en sloopwerk moeten plaatsvinden buiten het broedseizoen, tenzij vastgesteld is dat er geen nesten van broedvogels aanwezig zijn.
- Voor algemene beschermde soorten (FF1) geldt een automatische vrijstelling in het kader van ruimtelijke inrichting en beheer. Voor deze soorten, vaatplanten, algemene zoogdieren en amfibieën hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd;
- Overige streng beschermde soorten ondervinden geen schade;
- Zorgplicht: vanuit de Flora en faunawet geldt een algemene zorgplicht. Wanneer men tijdens de werkzaamheden dieren aantreft die het gevaar lopen beschadigd of gedood te worden, kan men ze het beste oppakken en naar een veilige, vergelijkbare plaats in de directe omgeving brengen en loslaten;
- Er zijn geen effecten op beschermde natuurgebieden of op de Ecologische Hoofdstructuur te verwachten. Er zijn geen aanvullende vergunningen of ontheffingen nodig.

Met vriendelijke groet,
Namens Vos Ecologisch Onderzoek,

drs. P.G. Vos

BIJLAGEN

4.2. Archeologisch Veldonderzoek

Hoofdstraat 7 te Westerbork (gemeente Midden-Drenthe)

Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek

J.A.G. van Rooij

Colofon

ADC Rapport 3062

Hoofdstraat 7 te Westerbork (gemeente Midden-Drenthe)

Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek

Auteur: J.A.G. van Rooij

In opdracht van: Bouwkundig Ontwerpbureau Muntinga

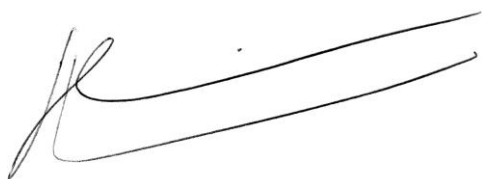
© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, 27 april 2012

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Status onderzoek: concept

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:

J. Huizer

ISSN 1875-1067

ADC ArcheoProjecten

Postbus 1513

3800 BM Amersfoort

Tel 033-299 81 81

Fax 033-299 81 80

Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1 Inleiding en administratieve gegevens	6
2 Bureauonderzoek	6
2.1 Doelstelling en vraagstelling	6
2.2 Methodiek	7
2.3 Resultaten	7
2.4 Gespecificeerde verwachting en conclusie	10
3 Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)	11
3.1 Plan van Aanpak	11
3.2 Resultaten Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)	12
3.3 Conclusies	13
4 Aanbeveling	14
Literatuur	14
Geraadpleegd kaartmateriaal	15
Geraadpleegde websites	15
Lijst van afbeeldingen en tabellen	15
Bijlage 1 Boorgegevens	

Samenvatting

Ten behoeve van de uitbreiding van de 'abdij de Westerburcht' heeft ADC ArcheoProjecten in april 2012 een bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek uitgevoerd op de locatie Hoofdstraat 7 te Westerbork (gemeente Midden-Drenthe).

Op basis van het bureauonderzoek werd vanaf het maaiveld tot een maximale diepte van 200 cm – mv dekzand (Formatie van Bortel, Laagpakket van Wierden) verwacht. In de top van dit niveau, onder het verwachte plaggendek, werden archeologische resten verwacht uit perioden vanaf het Laat-Paleolithicum tot en met de Nieuwe tijd. Onder het dekzand werd grondmorene in de vorm van keileem (Formatie van Drenthe, Laagpakket van Gieten) verwacht. In dit niveau werden archeologische resten verwacht uit perioden vanaf het Midden-Paleolithicum tot en met het Laat-Paleolithicum. De trefkans op archeologische resten uit het Paleolithicum werd echter klein geacht, door het gebrek aan sporen en de schaarste aan vondsten..

De bodem ter hoogte van de huidige bebouwing en van de parkeergelegenheid is verstoord geraakt. In hoeverre hier sprake van was onbekend. In het zuidoostelijke deel van het plangebied, waar de toekomstige uitbreiding van het hotel gepland was, werden geen grootschalige bodemverstoringen verwacht. Ook leek de kans klein dat in dit deel laatmiddeleeuwse of nieuwetijdse resten aanwezig waren, aangezien het gebied vanaf in ieder geval het begin van de 19^e eeuw onbebouwd was en het niet langs een doorgaande weg gelegen was.

Teneinde deze verwachting te toetsen werd in het plangebied een verkennend booronderzoek uitgevoerd.

Op basis van het veldonderzoek is in het plangebied vanaf gemiddeld 150 cm en dieper keileem aangetroffen. Deze laag wordt gerekend tot de Formatie van Drenthe, Laagpakket van Gieten. Hierop is een gemiddeld 50 cm dik pakket dekzand aanwezig. In de top van het dekzand heeft podzolering opgetreden. Dit niveau is grotendeels intact, waardoor eventueel aanwezige archeologische resten nog intact aanwezig kunnen zijn. Op het dekzand is een ca. 90 cm dik plaggendek aanwezig, die met behulp van de vondst van een fragment pijpvaardewerk in de basis van het plaggendek, waarschijnlijk een 19^e eeuwse datering heeft.

Archeologisch gezien houdt het bovenstaande in dat de top van het dekzand, waarin zich een podzolgrond heeft ontwikkeld, een archeologische verwachting heeft vanaf de perioden Paleolithicum tot en met Nieuwe Tijd. Gezien het feit dat het plaggendek een 19^e eeuwse datering heeft, en op historische kaarten geen resten zichtbaar waren, gaf aan dat in het plaggendek zeer waarschijnlijk geen archeologische resten aanwezig waren.

Indien de bodem tot maximaal 80 cm –mv verstoord wordt, adviseert ADC ArcheoProjecten om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen de voor de ontwikkeling vrijgestelde niveaus toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Indien de bodem dieper dan 80 cm –mv verstoord wordt, adviseert ADC ArcheoProjecten om in het plangebied een inventariserend veldonderzoek uit te voeren door middel van het aanleggen van proefsleuven (IVO-P), teneinde gaafheid, omvang, datering en conservering van archeologische resten te onderzoeken.

De exacte invulling van de werkzaamheden dient te worden vastgelegd in een door de bevoegde overheid goed te keuren Programma van Eisen (PvE).

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	Afkorting	Tijd in jaren
Nieuwe tijd	NT	1500 - heden
Middeleeuwen:	XME	450 – 1500 na Chr.
Late Middeleeuwen	LME	1050 - 1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	VME	450 - 1050 na Chr.
Romeinse tijd:	ROM	12 voor Chr. – 450 na Chr.
Laat-Romeinse tijd	ROML	270 - 450 na Chr.
Midden-Romeinse tijd	ROMM	70 - 270 na Chr.
Vroeg-Romeinse tijd	ROMV	12 voor Chr. - 70 na Chr.
IJzertijd:	IJZ	800 – 12 voor Chr.
Late IJzertijd	IJZL	250 - 12 voor Chr.
Midden-IJzertijd	IJZM	500 - 250 voor Chr.
Vroege IJzertijd	IJZV	800 - 500 voor Chr.
Bronstijd:	BRONS	2000 - 800 voor Chr.
Late Bronstijd	BRONSL	1100 - 800 voor Chr.
Midden-Bronstijd	BRONSM	1800 - 1100 voor Chr.
Vroege Bronstijd	BRONSV	2000 - 1800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):	NEO	5300 – 2000 voor Chr.
Laat-Neolithicum	NEOL	2850 - 2000 voor Chr.
Midden-Neolithicum	NEOM	4200 - 2850 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum	NEOV	5300 - 4200 voor Chr.
Mesolithicum (Midden-Steentijd):	MESO	8800 – 4900 voor Chr.
Laat-Mesolithicum	MESOL	6450 - 4900 voor Chr.
Midden-Mesolithicum	MESOM	7100 - 6450 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum	MESOV	8800 - 7100 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):	PALEO	tot 8800 voor Chr.
Laat-Paleolithicum	PALEOL	35.000 - 8800 voor Chr.
Midden-Paleolithicum	PALEOM	300.000 – 35.000 voor Chr.
Vroeg-Paleolithicum	PALEOV	tot 300.000 voor Chr.

Bron: Archeologisch Basis Register 1992

1 Inleiding en administratieve gegevens

Opdrachtgever:	Bouwkundig Ontwerpbureau Muntinga
Soort onderzoek:	Bureauonderzoek
Aanleiding:	nieuwbouw
Locatie:	Hoofdstraat 7
Plaats:	Westerbork
Gemeente:	Midden-Drenthe
Provincie:	Drenthe
Kadastrale gegevens:	Kadastrale gemeente Westerbork, sectie D, perceelnummers 4321 en 5269
Kaartblad:	17B
Oppervlakte plangebied	3100 m ²
Coördinaten:	237.316 / 540.945 237.285 / 541.005 237.245 / 541.002 237.250 / 540.992
Bevoegde overheid:	Gemeente Midden-Drenthe
Deskundige namens de bevoegde overheid:	Dhr. S. van Veen
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):	51483
Auteur:	J.A.G. van Rooij
Autorisatie:	J. Huizer
Periode van uitvoering:	April 2012
Beheer en plaats documentatie:	ADC ArcheoProjecten bv, Amersfoort
Beheer en plaats digitale documentatie (e-depot):	http://persistent-identifier.nl/?identifier=urn:nbn:nl:ui:13-boji-xd

Het plangebied ligt in een gebied waar in de nabije toekomst een gemeentelijk archeologisch beleid wordt vastgesteld. Volgens de archeologische beleidskaart valt het plangebied in een archeologisch monument van hoge archeologische waarde.¹ Om in deze zone een omgevingsvergunning te kunnen verkrijgen, dient de initiatiefnemer een rapport te overleggen waarin naar oordeel van de bevoegde overheid de archeologische waarde van het plangebied voldoende is vastgesteld. In het kader van dit proces heeft het in dit rapport beschreven onderzoek plaatsgevonden.

In Nederland dient het vaststellen van de archeologische waarde van een plangebied te gebeuren op grond van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.2).² Gemeenten kunnen hierop aanvullende uitvoeringskaders vaststellen. De gemeente Midden-Drenthe heeft voor zover bekend echter geen aanvullende uitvoeringskaders vastgesteld voor het uitvoeren van archeologisch vooronderzoek, noch zijn deze voor dit project afzonderlijk opgesteld. Dit onderzoek is dus gebaseerd op de algemene criteria die in de KNA staan geformuleerd.

2 Bureauonderzoek

2.1 Doelstelling en vraagstelling

Het bureauonderzoek vormt de eerste stap in het vaststellen van de archeologische waarde van het gebied. Het doel van bureauonderzoek is het aan de hand van schriftelijke bronnen verwerven van informatie over bekende en/of verwachte archeologische waarden in het plangebied, om daarmee te komen tot een gespecificeerde, archeologische verwachting.

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

¹ Tolsma 2012.

² SIKB 2010.

- Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?
- Is het plangebied voldoende onderzocht?
 - Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek is nodig om te komen tot een selectiebesluit?
 - Zo ja, welk selectiebesluit kan worden genomen (vrijgeven, opgraven, begeleiden)?

2.2 Methodiek

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2 Landbodems, protocol 4002 Bureauonderzoek.

Het bureauonderzoek bestaat uit de volgende elf processtappen:

1. Afbakenen plan- en onderzoeksgebied en vaststellen consequenties van mogelijk toekomstig gebruik;
2. Aanmelden onderzoek bij Archis;
3. Vermelden (en toepassen) overheidsbeleid;
4. Beschrijven huidig gebruik;
5. Beschrijven historische situatie en mogelijke verstoringen;
6. Beschrijven mogelijke aanwezigheid bouwhistorische waarden in de ondergrond;
7. Beschrijven bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden;
8. Opstellen gespecificeerde verwachting;
9. Opstellen standaardrapport bureauonderzoek;
10. Afmelden onderzoek bij Archis: overdracht onderzoeksgegevens;
11. Aanleveren digitale gegevens bij e-Depot.

De processtappen 1 tot en met 7 leveren gegevens op basis waarvan processtap 8, de gespecificeerde verwachting wordt opgesteld. De gespecificeerde verwachting kan worden beschouwd als een belangrijke conclusie van het bureauonderzoek, omdat hierin wordt aangegeven of, en zo ja, welke archeologische waarden worden verwacht, indien relevant weergegeven op een kaart.

De resultaten van processtappen 1 tot en met 8 worden behandeld in de paragrafen 3.1 tot en met 3.5. Processtap 9 resulteert in het voorliggende rapport. De processtappen 10 en 11 hebben betrekking op het voor derden openbaar maken van de resultaten van het bureauonderzoek bij onder meer Archis en het e-Depot.

2.3 Resultaten

2.3.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik

De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op afbeeldingen 1 en 2.

Van het plangebied zelf zijn onvoldoende archeologische en aardkundige gegevens beschikbaar om een uitspraak te kunnen doen over de archeologische verwachting. Daarom zijn tevens gegevens betrokken uit de directe omgeving, waarmee het onderzoeksgebied kan worden gedefinieerd als het gebied binnen een straal van circa 500 m rondom het plangebied.

In het plangebied zijn de volgende ingrepen gepland:

Aard ingreep:	Uitbreiding hotel
Wijze fundering:	Strokenfundering
Onderkeldering:	Niet van toepassing
Diepte bodemverstoring:	80 cm -mv
Oppervlakte bodemverstoring:	500 m ² (ten oosten van de huidige bebouwing, tuin van Torenstraat 1)
Verwachte wijziging grondwaterstand:	Niet van toepassing
Toekomstige ligging boven- en ondergrondse infrastructuur:	Ten oosten van de huidige bebouwing aan de

	Hoofdstraat 7, tuin van Torenstaat 1.
Toekomstige ligging verharding:	Wandelpad rondom bebouwing

In het plangebied is de uitbreiding van het reeds aanwezige hotel (Abdij De Westerburcht) gepland (zie ook afb. 2 voor de locatie van de geplande uitbreiding).³ De consequentie van de voorgenomen ingreep kan zijn dat eventuele aanwezige waardevolle archeologische resten in de ondergrond mogelijk worden aangetast.

2.3.2 Beschrijving van de aardwetenschappelijke waarden

De volgende aardwetenschappelijke informatie is bekend van het plangebied:

Bron	Informatie
Geologie ⁴	Formatie van Bortel, Laagpakket van Wierden, dunner dan 2 m op Formatie van Drenthe, Laagpakket van Gieten (Dr6).
Geomorfologie ⁵	Gekarteerd als bebouwd, maar gezien landschappelijke ligging grondmorene al dan niet met welvingen, bedekt met dekzand, zwak golvend, relatief hooggelegen (3L2 ⁸).
Bodemkunde ⁶	Gekarteerd als bebouwd, maar gezien landschappelijke ligging mogelijk laarpodzolgronden (cHn21-VI).
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) ⁷	Het plangebied bevindt zich op een gemiddelde hoogteligging van ca. 16,70 m +NAP.
Aardkundige waardenkaart Drenthe	Bebouwd

Het karakter van het Drentse landschap werd in hoge mate bepaald door het landijs dat in het Saalien (200.000-130.000 jr. geleden) ons land bereikte. Hierbij werden door het landijs voornamelijk in Midden-Nederland meerdere stuwwallen gevormd. Na het terugtrekken van het landijs bleef de onder het landijs afgezette grondmorene (Formatie van Drenthe, Laagpakket van Gieten) achter, meestal in de vorm van keileem.⁸

Op deze afzettingen bevindt zich in het plangebied dekzand (Formatie van Bortel, Laagpakket van Wierden). Tijdens het Weichselien, dat duurde van ongeveer 115.000 tot 10.000 jaar geleden, breidde het landijs zich weer sterk uit maar bereikte Nederland niet meer. Door de uitbreiding van de ijskappen daalde de zeespiegel weer tot ongeveer 110 m beneden de huidige zeespiegelstand. De lage zeespiegelstand zorgde dat het klimaat in Nederland een uitgesproken continentaal karakter kreeg. Dit werd gekenmerkt door koude en droge omstandigheden en een open vegetatie met struiken en kruiden, de zogenaamde toendravegetaties. De open vegetatie zorgde er voor dat op grote schaal zandverstuivingen konden plaatsvinden als gevolg van de overheersende westelijke wind die vrij spel kreeg door de kale en droge omstandigheden. De afzettingen die hierbij gevormd werden worden ook wel dekzanden genoemd. De dekzanden werden voornamelijk afgezet in de lager gelegen glaciale bekkens en aan de randen van de stuwwal.⁹

De dekzanden in het onderzoeksgebied zijn mineralogisch arm. Dit houdt in dat de zanden overwegend bestaan uit kwartskorrels en dat ze een gering gehalte aan gemakkelijk verweerbare mineralen bevatten. Dit soort gronden zijn gekenmerkt door podzolering: er komt een duidelijke B-horizont voor die tot stand is gekomen door inspoeling van niet-amorfe humus samen met ijzerverbindingen, of door inspoeling van amorfe humus.¹⁰ In het plangebied zijn mogelijk laarpodzolgronden aanwezig. Het specifieke aan deze gronden is dat ze een 30 tot 50 cm dikke plaggende hebben.

³ Anoniem 2012.

⁴ Ter Wee 1979.

⁵ Ten Cate & de Lange 1978.

⁶ STIBOKA 1978.

⁷ <http://www.ahn.nl/viewer>

⁸ STIBOKA 1978.

⁹ Berendsen 2005.

¹⁰ Ibid.

2.3.3 Beschrijving van bekende archeologische waarden

In het onderzoeksgebied zijn de volgende archeologische (indicatieve) vastgesteld (zie afbeelding 3):

AMK-terrein nr	Omschrijving	Datering ¹¹	Opmerking
14.470	Terrein van hoge archeologische waarde in de vorm van de historische dorpskern van Westerbork	LME-NT	Begrenzing gebaseerd op historische kaart uit 1853.

Onderzoeksmeldings-nummer	Soort onderzoek	Resultaat	Advies
12.214 ¹²	Bureau-/Booronderzoek	In het gebied werd dekzand op keileem aangetroffen. De top van het keileem leek intact. De top van het dekzand was verstoord	Het plangebied is vrijgegeven
34.243	Booronderzoek	Bodem was verstoord. Er was geen esdek aanwezig	Het plangebied is vrijgegeven
38.666	Booronderzoek	Tijdens het veldonderzoek werd een verstoord bodem aangetroffen	Het plangebied werd vrijgegeven.

Waarnemingsnr	Omschrijving	Datering ¹³	Opmerking
239.830	Meerdere fragmenten aardewerk	LME	Aangetroffen op de stort van een bouwput ten behoeve van de bouw van een nieuw verzorgingstehuis

In ARCHISII zijn voor het onderzoeksgebied geen vondstmeldingen geregistreerd.

Volgens de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) bevindt het plangebied zich in een archeologische terrein van hoge archeologische waarde in de vorm van de dorpskern van Westerbork. De concept archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart van de gemeente Midden-Drenthe bevestigt dit beeld.

2.3.4 Beschrijving van de historische situatie, mogelijke verstoringen en ondergrondse bouwhistorische waarden

De historische situatie is op verschillende kaarten als volgt:

Bron	Jaartal	Historische situatie
Diverse overzichtskaarten van Drenthe ¹⁴	1500-1900	Westerbork staat op kaarten uit de 16 ^e eeuw afgebeeld als 'Borck'. Gedetailleerde kaarten ontbreken.
Kadastrale minuut ¹⁵	1811-1832	In het noordelijke en centrale deel van het plangebied, aan de hoofdstraat, is een huis en tuin gelegen. Het oostelijke deel is in gebruik als 'weideland'. Alle bebouwing lijkt te

¹¹ Voor een verklaring van de afkortingen, zie tabel 1.

¹² Buitenhuis 2005.

¹³ Voor een verklaring van de afkortingen, zie tabel 1.

¹⁴ Versfelt 2004.

¹⁵ Kadaster 1811-1832.

Bron	Jaartal	Historische situatie
Bonnekaart ¹⁶	1903	zijn geconcentreerd langs de wegen. Bebouwing in de vorm van een woonhuis met tuin in het centrale, noordelijke en zuidelijke deel. Het zuidoostelijke deel is in gebruik als weiland.
Bonnekaart ¹⁷	1912-1948	De bebouwing en tuin behoort tot één perceel. Het zuidoostelijke deel van het plangebied is in gebruik als weiland.
Topografische kaart ¹⁸	1959-1988	In het zuidelijke deel is een klein bijgebouw gebouwd. Ook is de oostelijk gelegen Torenweg rechtgetrokken. De noordelijk gelegen bebouwing lijkt naar het zuiden toe te zijn uitgebreid.

Het plangebied bevindt zich in de historische kern van Westerbork. Dit esdorp wordt voor het eerst in historische bronnen uit 1205 als *Burch* vermeld.

Volgens de eerste gedetailleerde kaart van het plangebied (kadastrale minuut uit 1811-1832) bevindt zich aan de Hoodstraat, in het noordelijke en centrale deel, een woonhuis en tuin. Het oostelijke deel is in gebruik als weiland. Alle bebouwing lijkt te zijn geconcentreerd langs de doorgaande wegen.

De volgende bouwhistorische waarden zijn geregistreerd voor het onderzoeksgebied:

Gebouwde monumenten	Omschrijving	Adres	Coördinaten
Geen nummer	Bouwkunst uit het Interbellum	Hoofdstraat 7	237.275/540.962

De bebouwing in het noordelijke en centrale deel lijkt in de tweede helft van de 20^e eeuw te zijn uitgebreid naar het zuiden. Ook is de oostelijk gelegen Torenweg rechtgetrokken. De locatie waar in de toekomst de uitbreiding van het huidige hotel zal plaatsvinden, is tot op heden onbebouwd.

2.3.5 Beschrijving huidig gebruik

Het plangebied is momenteel in het westelijke deel in gebruik als parkeerterrein. In het gehele centrale tot zuidelijke deel is bebouwd met een hotel. De locatie waar in de toekomst uitbreiding gaat plaatsvinden (het zuidoostelijke deel) is in gebruik als tuin.

In het kader van het onderzoek zijn gegevens met betrekking tot de aanwezigheid van ondergrondse kabels en leidingen opgevraagd bij het KLIC.¹⁹ Uit de hierop ontvangen gegevens blijkt dat in het gebied geen kabels en leidingen aanwezig zijn.

2.4 Gespecificeerde verwachting en conclusie

De eerste, voor het bureauonderzoek opgestelde onderzoeksvraag *“Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?”* kan als volgt worden beantwoord:

Vanaf het maaiveld tot een maximale diepte van 200 cm –mv is binnen het gebied dekzand (Formatie van Bortel, Laagpakket van Wierden) aanwezig. In de top van dit niveau worden in het archeologische resten verwacht uit perioden vanaf het Laat-Paleolithicum tot en met de Nieuwe tijd. Het vondstniveau wordt verwacht in de eerste ca. 30 cm onder het aanwezige plaggendeck.

¹⁶ Bureau Militaire Verkenningen 1903-1948

¹⁷ Bureau Militaire Verkenningen 1903-1948

¹⁸ Kadaster 1959-1988.

¹⁹ Klic-melding 12G129281

Archeologische sporen worden binnen ca. 50 cm beneden het plaggendeak verwacht.²⁰ De verwachte archeologische resten bestaan hoofdzakelijk uit aardewerk- of vuursteenstrooiingen. Organische resten (zoals bot, hout, leder en textiel) zullen door de relatief natte bodemomstandigheden matig goed zijn geconserveerd.²¹

Onder het dekzand wordt grondmorene in de vorm van keileem (Formatie van Drenthe, Laagpakket van Gieten) verwacht. In dit niveau worden archeologische resten verwacht worden uit perioden vanaf het Midden-Paleolithicum tot en met het Laat-Paleolithicum. De trefkans op archeologische resten uit het Paleolithicum wordt echter klein geacht, door het gebrek aan sporen en de schaarste aan vondsten. Archeologische resten zullen zich naar verwachting bevinden tot ongeveer 25 cm in de top van de C-horizont. Organische resten (zoals bot, hout, leder en textiel) zullen door de relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd. De beperkte beschikbare gegevens laten niet toe, het complextype en de omvang van de verwachte resten nader te specificeren.

De bodem ter hoogte van de huidige bebouwing en van de parkeergelegenheid is verstoord geraakt. In hoeverre hier sprake van is, is tot op heden onbekend. In het zuidoostelijke deel van het plangebied, waar de toekomstige uitbreiding van het hotel gepland is, worden geen grootschalige bodemverstoringen verwacht. Ook lijkt de kans klein dat in dit deel laatmiddeleeuwse of nieuwetijdse resten aanwezig zijn, aangezien het gebied vanaf in ieder geval het begin van de 19^e eeuw onbebouwd was en het niet langs een doorgaande weg gelegen was.

De beantwoording van de overige onderzoeksvragen is als volgt:

- *Is het plangebied voldoende onderzocht?*
nee
- *Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek is nodig om te komen tot een selectiebesluit?*
Om de gespecificeerde verwachting te toetsen, adviseert ADC ArcheoProjecten om in het plangebied een verkennend booronderzoek uit te laten voeren

3 Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)

3.1 Plan van Aanpak

3.1.1 Inleiding

Het doel van het inventariserende veldonderzoek is het aanvullen en toetsen van de op basis van het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde verwachting, zoals deze is geformuleerd in par. 2.4.

Het inventariserend veldonderzoek vond plaats door middel van een verkennend booronderzoek. Op 18 april 2012 werd een Plan van Aanpak opgesteld, waarin de werkwijze van het onderzoek werd vastgelegd.

Omdat op deze locatie een type archeologische vindplaatsen wordt verwacht dat zich door middel van een booronderzoek niet goed laat opsporen is het doel van dit onderzoek het verkennen van de bodemopbouw. Daarmee toetsen we voor eventuele archeologische vindplaatsen de volgende delen van de gespecificeerde verwachting:

1. de landschappelijke en/of geologische context van eventuele archeologische vindplaatsen
2. de diepteligging ervan
3. de conservering

²⁰ Zie bijvoorbeeld Zie bijvoorbeeld Groenewoudt 1994.

²¹ Kars & Smit 2003.

Dit leidt voor onderhavig onderzoek tot de volgende hypothesen:

- Ad 1. In het plangebied bevindt zich dekzand, waarin mogelijk een laarpodzolgrond aanwezig is
- Ad 2. Dit niveau is niet aangetast door bodemverstoringen.

Door het uitvoeren van dit verkennend booronderzoek kan alsnog een uitspraak worden gedaan over de vraag of, en zo ja, waar er al dan niet nog archeologische resten worden verwacht in het plangebied.

De volgende onderzoeksvragen zijn opgesteld:

- Is / zijn de hierboven genoemde hypothese(n) juist?
- Moet de specifieke archeologische verwachting worden aangepast? Zo ja, op welke wijze?
- Is het plangebied voldoende onderzocht?
- Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek is nodig om te komen tot een selectiebesluit?
- Zo ja, welk selectiebesluit kan worden genomen (vrijgeven, opgraven, begeleiden)?

3.1.2 Uitvoeringsplan veldwerkzaamheden

Voor het vaststellen van de juistheid van de in par. 3.1.2 genoemde hypothesen is de volgende onderzoeksmethode het meest geschikt:

Aantal boringen:	vijf
Boorgrid:	Verspreid over het plangebied
Diepte boringen:	Minimaal 25 cm in de onverstoorde bodem (C-horizont), gemiddeld 150 cm -mv
Boormethode:	Edelman met diameter 7cm / guts met diameter 3cm (handmatig)
Bemonstering:	Versnijden en verbrokkelen

De bodemtextuur en archeologische indicatoren worden beschreven volgens SBB 5.1 van het NITG-TNO waarin ondermeer de standaard classificatie van bodemmonsters volgens NEN5104 wordt gehanteerd.²² De X- en Y-coördinaten worden bepaald aan de hand van de lokale topografie en ingemeten met behulp van een meetlint. De hoogte van het maaiveld ter plaatse van de boringen is bepaald aan de hand van AHN-beelden.

3.1.3 Monsternameplan

Relevante archeologische indicatoren en/of bodemlagen worden bemonsterd.

3.2 Resultaten Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)

3.2.1 Lithologische beschrijving

De locatie van de boringen is weergegeven in afb. 6. De boorgegevens worden gepresenteerd in Bijlage 1.

Over het algemeen zijn in het plangebied de volgende lagen onderscheiden:

Pakket	Diepte (cm –mv)	Omschrijving	Interpretatie
1	0-90/95	Zwak siltig, matig humeus en matig fijn zand, dat donkergrijs van kleur is. In boring 1 is op een diepte van 80 cm –mv een fragment pijpvaardewerk uit de 19 ^e eeuw aangetroffen	plaggendek
2	90/95-100/110	Zwak siltig, matig humeus en matig fijn zand, met weinig grijze vlekken. De kleur is overwegend donkergrijsbruin. in	AB-horizont

²² Bosch 2005; Normalisatie-Instituut 1989.

Pakket	Diepte (cm –mv)	Omschrijving	Interpretatie
		boringen 4 en 5 ontbreekt deze laag	
3	90/110-100/140	Zwak siltig, matig fijn en roodbruin zand	B-horizont
4	100/130-120/140	Zwak siltig, lichtbruin en matig fijn zand.	BC-horizont
5	120/140-145/150	Zwak siltig, lichtgrijs en matig fijn zand	C-horizont; dekzand
6	145/150-160	Sterk zandige en lichtgrijze leem	C-horizont; keileem

3.2.2 Interpretatie

In het plangebied is vanaf gemiddeld 150 cm en dieper keileem aangetroffen. Deze laag wordt gerekend tot de Formatie van Drenthe, Laagpakket van Wierden. Hierop is een gemiddeld 50 cm dik pakket dekzand aanwezig. In de top van het dekzand heeft podzolering opgetreden. Dit niveau is grotendeels intact, waardoor eventueel aanwezige archeologische resten nog intact aanwezig kunnen zijn. Op het dekzand is een ca. 90 cm dik plaggendek aanwezig, dat op basis van de vondst van een fragment pijpvaardewerk in de basis van het plaggendek, waarschijnlijk een 19^e eeuwse datering heeft.

Archeologisch gezien houdt het bovenstaande in dat de top van het dekzand, waarin zich een podzolgrond heeft ontwikkeld, een archeologische verwachting heeft voor perioden vanaf het Paleolithicum tot en met Nieuwe Tijd. Gezien het feit dat het plaggendek een 19^e eeuwse datering heeft, en op historische kaarten geen resten zichtbaar waren, gaf aan dat in het plaggendek zeer waarschijnlijk geen archeologische resten aanwezig waren.

3.3 Conclusies

De in de Inleiding gestelde onderzoeksvragen kunnen op basis van de bereikte resultaten als volgt worden beantwoord:

- *Is / zijn de genoemde hypothese(s), zoals vermeld in de specifieke archeologische verwachting, juist?*

In het plangebied is dekzand aanwezig, waarin zich een een podzol heeft gevormd, mogelijk in de vorm van een laarpodzolgrond. Dit niveau is nauwelijks aangetast door bodemverstoringen. Het hierop gelegen plaggendek, is waarschijnlijk gevormd vanaf de 19^e eeuw

- *Moet de specifieke archeologische verwachting worden aangepast? Zo ja, op welke wijze?*

In het plangebied bestaat een archeologische verwachting voor resten uit de perioden Paleolithicum tot en met Nieuwe tijd. De informatiewaarde van het bovenliggende plaggendek is gering.

- *Is het plangebied voldoende onderzocht?*

Indien de bodemverstoring beperkt blijft tot 80 cm –mv, wordt geadviseerd om het plangebied archeologisch gezien vrij te geven. Indien tijdens de bouwwerkzaamheden dieper dan 80 cmv verstoord wordt, adviseert ADC ArcheoProjecten om in het plangebied een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek uit te laten voeren.

- *Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek is nodig om te komen tot een selectiebesluit?*

Indien de bodem tot maximaal 80 cm – mv verstoord wordt, adviseert ADC ArcheoProjecten om het plangebied vrij te geven. Indien de bodem dieper dan 80 cm –mv verstoord wordt, adviseert ADC ArcheoProjecten om een proefsleuvenonderzoek uit te laten voeren

4 Aanbeveling

Indien de bodem tot maximaal 80 cm –mv verstoord wordt, adviseert ADC ArcheoProjecten om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen de voor de ontwikkeling vrijgestelde niveaus toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Indien de bodem dieper dan 80 cm –mv verstoord wordt, adviseert ADC ArcheoProjecten om in het plangebied een inventariserend veldonderzoek uit te voeren door middel van het aanleggen van proefsleuven (IVO-P), teneinde gaafheid, omvang, datering en conservering van archeologische resten te onderzoeken.

De exacte invulling van de werkzaamheden dient te worden vastgelegd in een door de bevoegde overheid goed te keuren Programma van Eisen (PvE).

Wij wijzen u erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport een selectiebesluit neemt. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies. In dit geval is dat provinciaal archeoloog dhr. W.A.B. van der Sanden (Drents Plateau), Stationsstraat 11, 9401 KV, Assen (0592-305932, 06-22662601, w.sanden@drentsplateau.nl).

Literatuur

- Anoniem, 2012: *Concept Ruimtelijke onderbouwing Abdij de Westerburcht - Hoofdstraat 7 te Westerbork.*
- Berendsen, H.J.A., 2005: *Landschap in delen. Overzicht van de geofactoren*. 3e druk. Assen (Fysische Geografie van Nederland).
- Bosch, J.H.A., 2005: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, Versie 5.2*. Utrecht (TNO-rapport NITG 05-043-A).
- Buitenhuis, H., 2005: *Een archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van bureau-onderzoek en grondboringen aan het Westeinde te Westerbork, gemeente Midden-drenthe (Dr.)*. Groningen (ARC-Rapporten 2005-48).
- Groenewoudt, B.J., 1994: *Prospectie, waardering en selectie van archeologische vindplaatsen: een beleidsgerichte verkenning van middelen en mogelijkheden*. Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten 17).
- Kadaster, 1811-1832: *Oorspronkelijke aanwijzende tafel de grondeigenaren en der ongebouwde en gebouwde vaste eigendommen, Drenthe, Westerbork, Sectie D, blad 08*. .
- Kadaster, 1959-1988: *Topografische kaart van Nederland schaal 1:25.000, Westerbork, kaartblad 17B*.
- Kars, H. & A. Smit (red.), 2003: *Handleiding Fysiek Behoud Archeologisch Erfgoed*. Amsterdam (Geoarchaeological and Bioarchaeological Studies 1).
- Normalisatie-Instituut, Nederlands, 1989: *Geotechniek, classificatie van onverharde grondmonsters NEN 5104*. Delft.
- SIKB, 2010: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) Landbodems*. Gouda.
- STIBOKA, 1978: *Bodemkaart van Nederland schaal 1 : 50.000 : toelichting bij de kaartbladen 17 West Emmen en 17 Oost Emmen*. Stiboka, Wageningen.
- Ten Cate, J. A. M. & G. W. de Lange, 1978: *Geomorfologische kaart van Nederland : schaal 1:50.000: Blad 17 en blad 18 Beilen/Roswinkel*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Tolsma, J. , 2012: *Concept Archeologische verwachtings en beleidsadvieskaart buitengebied gemeente Midden-Drenthe*.
- Versfelt, H.J., 2004: *Kaarten van Drenthe: 1500-1900*. Groningen.
- Wee, M.W., ter, 1979: *Geologische kaart van Nederland 1: 50.000, blad 17 West, Emmen West*. Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen.

Geraadpleegd kaartmateriaal

Bureau Militaire Verkenningen (1903-1948): *Westerbork, blad 205, 1:25.000.*

Geraadpleegde websites

<http://archis2.archis.nl>

<http://www.ahn.nl/viewer>

<http://www.kich.nl>

<http://www.watwaswaar.nl>

Lijst van afbeeldingen en tabellen

Afb. 1 Locatie van het plangebied

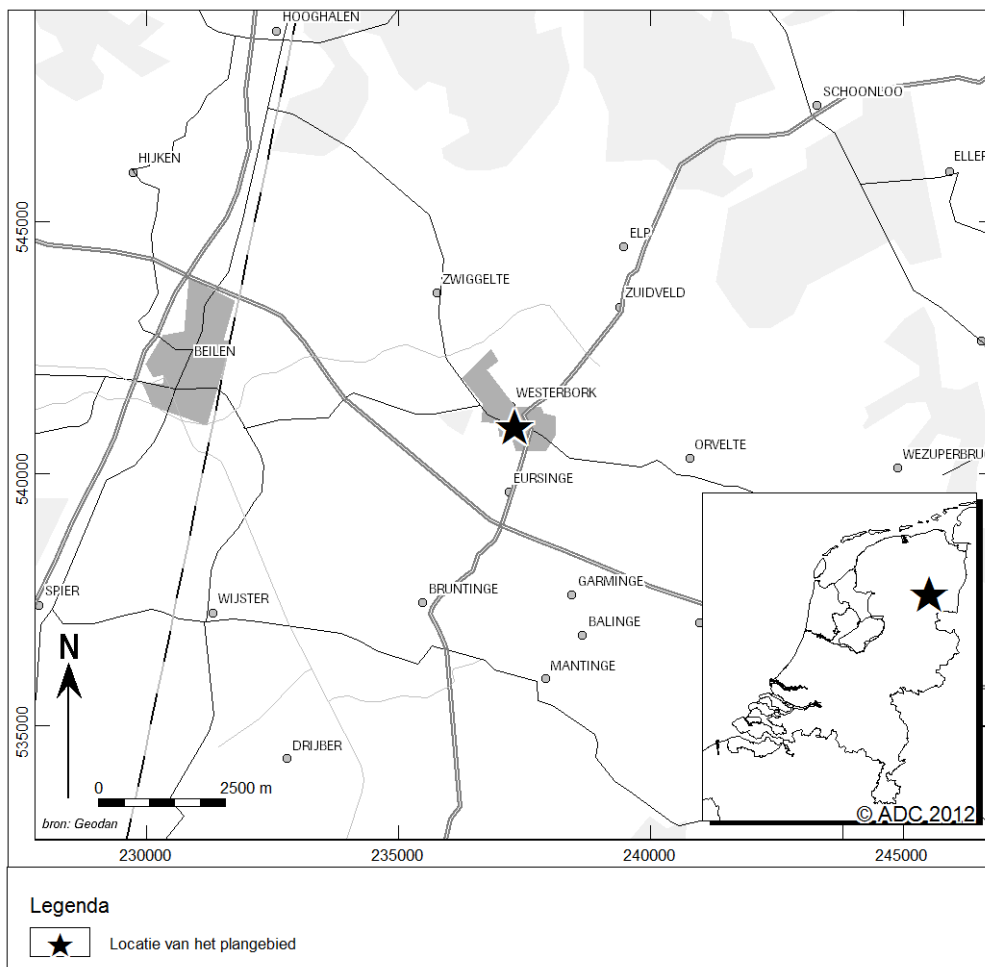
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied

Afb. 3 Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen

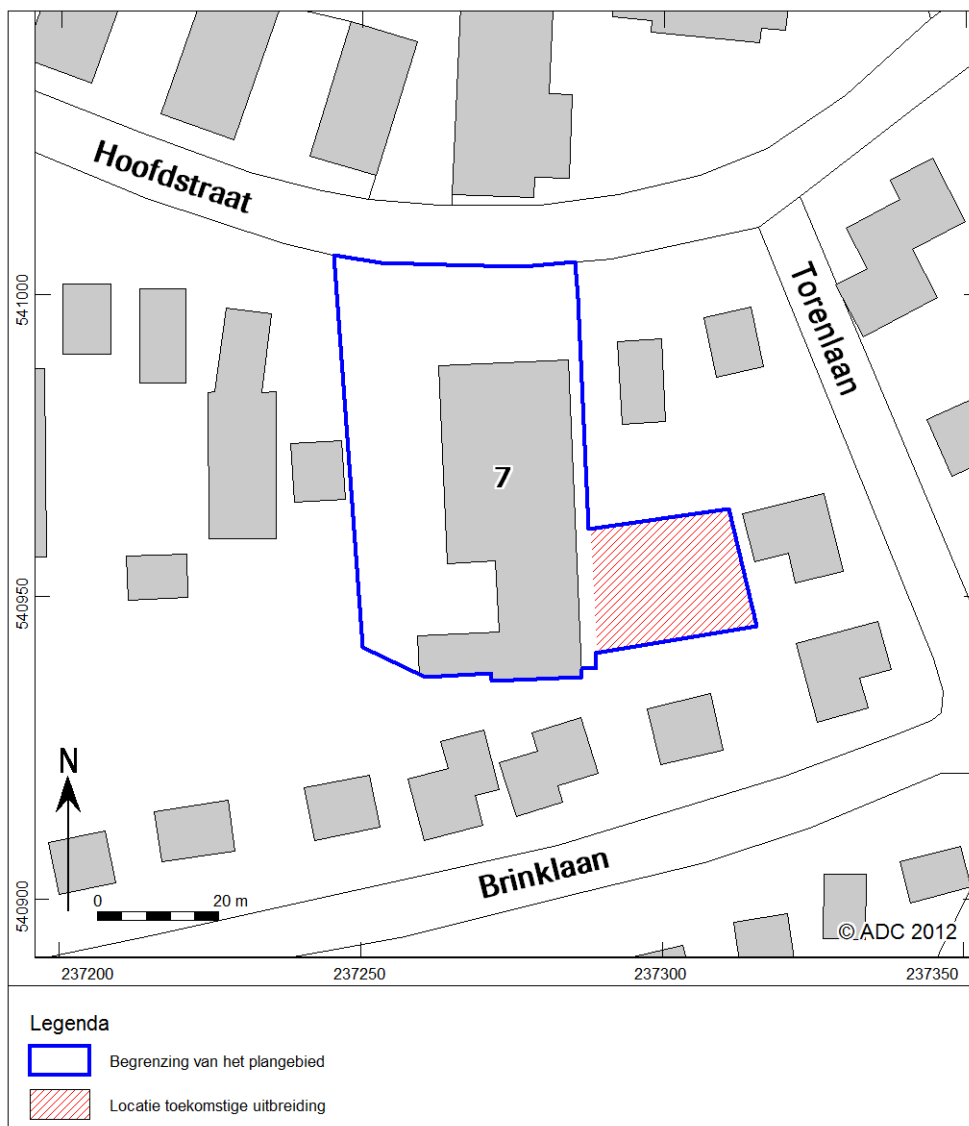
Afb. 4 Het plangebied geprojecteerd op de Bonnekaart uit 1903

Afb. 5 Boorpuntenkaart

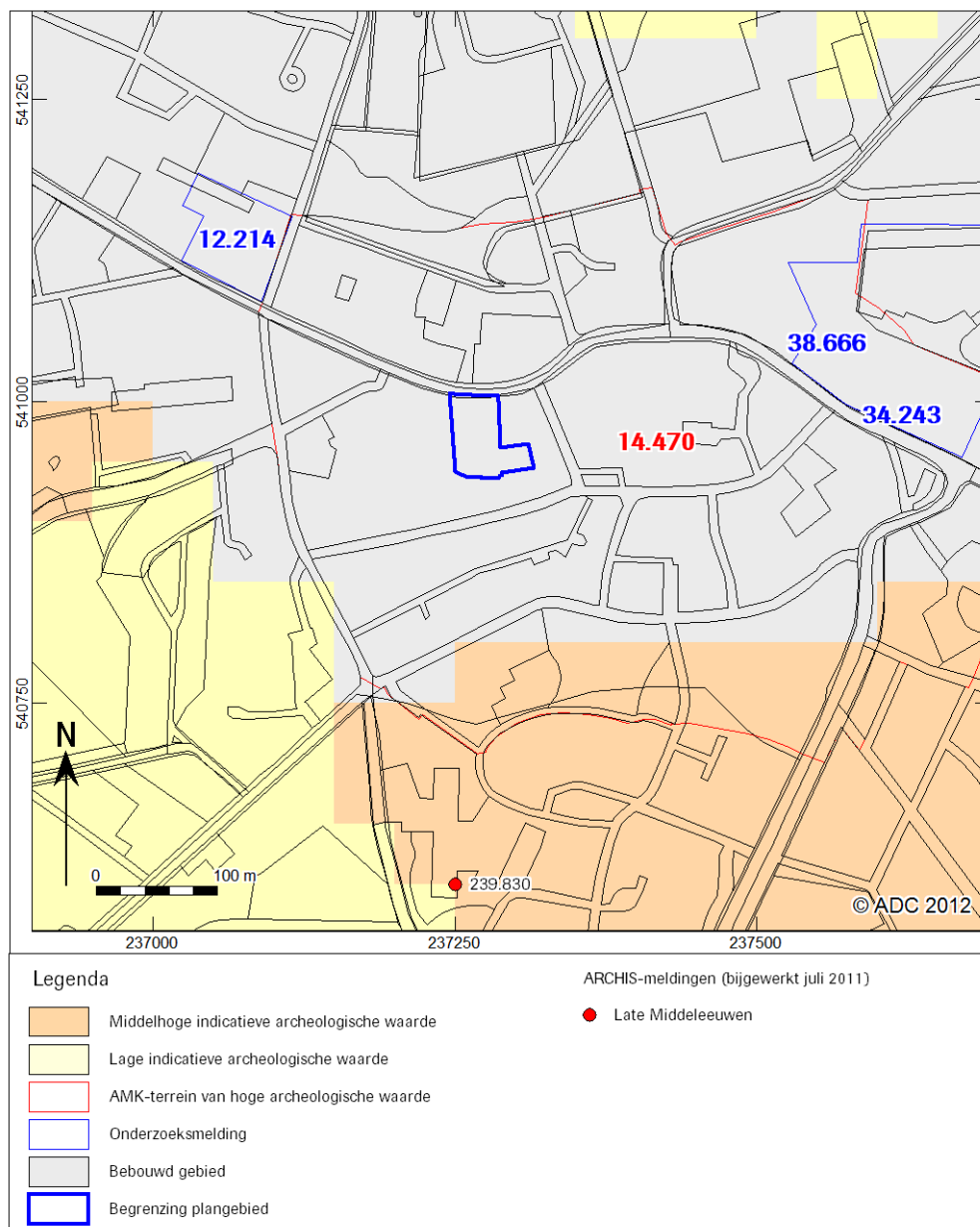
Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

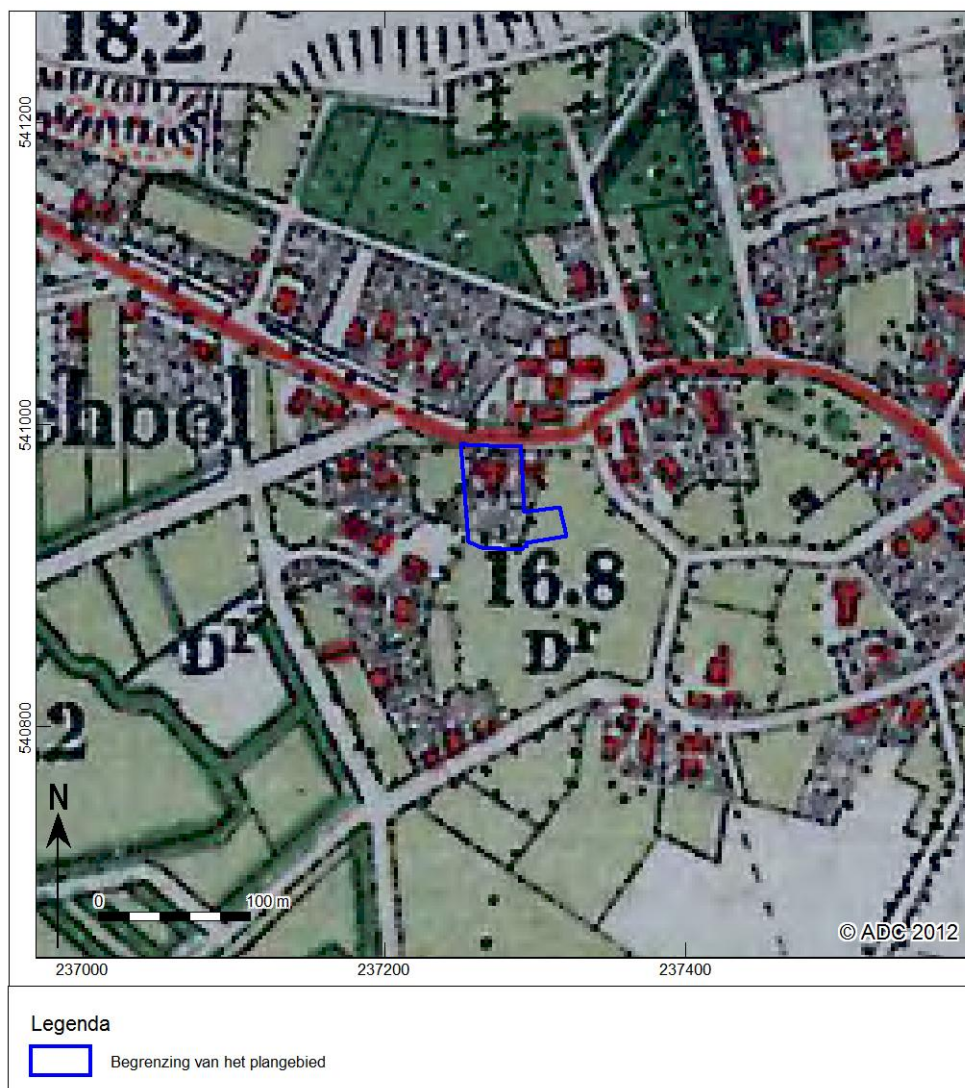
Afb. 1 Locatie van het plangebied

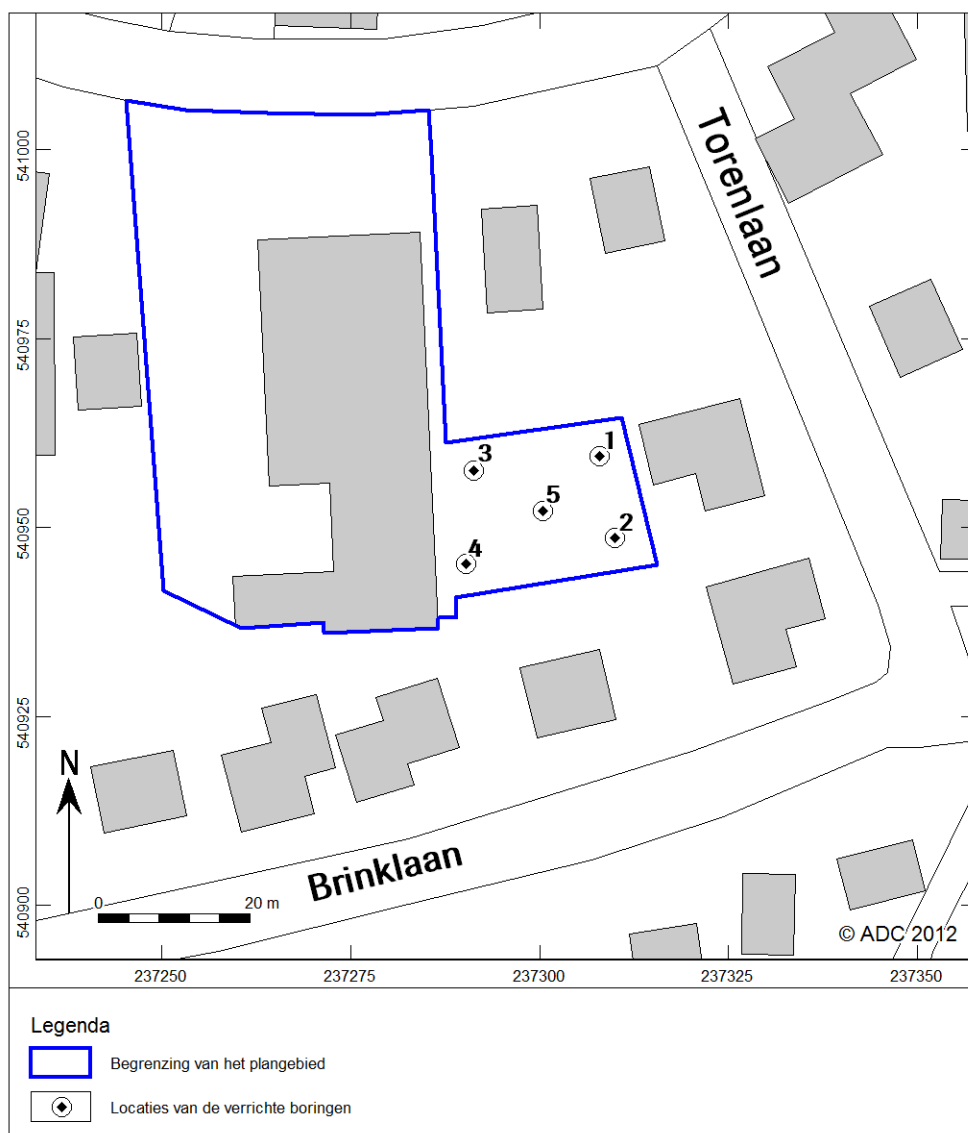
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied

Afb. 3 Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen

Afb. 4 Het plangebied geprojecteerd op de Bonnekaart uit 1903

Afb. 5 Boorpuntenkaart

Bijlage 1 Boorgegevens

nummer	x coördinaat (m)	y coördinaat (m)	maaiveldhoogte (cm) NAP	bovengrens (cm onder mv)	ondergrens (cm onder mv)	grondsoort	bijmenging	zandmediaan	kleur	kalkgehalte	antropogene bijmengingen	bodemhorizonten	overig
1	237.308	540.959	1670	0	90	zand	zwak siltig;matig humeus	matig fijn	donker-grijs	kalkloos	spoor baksteen;spoor aardewerk		esgrond
				90	105	zand	zwak siltig;matig humeus	matig fijn	donker-grijs- bruin	kalkloos		AB-horizont	weinig grijze vlekken
				105	120	zand	zwak siltig;matig humeus	matig fijn	donker-bruin	kalkloos		B-horizont;humeus	weinig ijzerconcreties
				120	140	zand	zwak siltig	matig fijn	rood-bruin	kalkloos		B-horizont	
				140	145	zand	zwak siltig	matig fijn	licht-grijs	kalkloos		C-horizont	
				145	155	leem	sterk zandig		licht-grijs	kalkloos		C-horizont	
2	237.310	540.949	1670	0	100	zand	zwak siltig;matig humeus	matig fijn	donker-grijs	kalkloos	spoor baksteen		onderin brokken b;spoor grijze vlekken;esgrond
				100	120	zand	zwak siltig;matig humeus	matig fijn	donker-grijs- bruin	kalkloos		AB-horizont	veel grijze vlekken;omgewerkte grond
				120	140	zand	zwak siltig	matig fijn	licht-bruin	kalkloos		BC-horizont	
				140	150	zand	zwak siltig	matig fijn	licht-grijs	kalkloos		C-horizont	
				150	160	leem	sterk zandig		licht-grijs	kalkloos		C-horizont	
3	237.291	540.958	1670	0	40	zand	zwak siltig;zwak humeus	matig fijn	bruin-grijs	kalkloos			omgewerkte grond;veel grijze vlekken
				40	95	zand	zwak siltig;matig humeus	matig fijn	donker-grijs	kalkloos	weinig baksteen		esgrond;hard en zacht gebakken bst
				95	110	zand	zwak siltig;matig humeus	matig fijn	donker-grijs- bruin	kalkloos		AB-horizont	
				110	115	zand	zwak siltig;matig humeus	matig fijn	donker-bruin	kalkloos		B-horizont;humeus	

nummer	x coördinaat (m)	y coördinaat (m)	maaiveldhoogte (cm) NAP	bovengrens (cm onder mv)	ondergrens (cm onder mv)	grondsoort	bijmenging	zandmediaan	kleur	kalkgehalte	antropogene bijmengingen	bodemhorizonten	overig
4	237.290	540.945	1670	115	130	zand	zwak siltig	matig fijn	bruin	kalkloos		BC-horizont	humeuze lagen
				130	150	zand	zwak siltig	matig fijn	licht-grijs	kalkloos		C-horizont	
				0	90	zand	zwak siltig;matig humeus	matig fijn	donker-grijs	kalkloos			veel grijze vlekken;veel bruine vlekken;omgewerkte grond
				90	100	zand	zwak siltig	matig fijn	grijs-bruin	kalkloos		B-horizont	
				100	130	zand	zwak siltig	matig fijn	licht-bruin	kalkloos		BC-horizont	
				130	150	zand	zwak siltig	matig fijn	licht-grijs	kalkloos		C-horizont	
5	237.300	540.952	1670	150	155	leem	sterk zandig;zwak grindig		licht-grijs	kalkloos		C-horizont	
				0	90	zand	zwak siltig;matig humeus	matig fijn	donker-grijs	kalkloos			esgrond
				90	100	zand	zwak siltig	matig fijn	rood-bruin	kalkloos		B-horizont	
				100	120	zand	zwak siltig	matig fijn	licht-bruin	kalkloos		BC-horizont	
				120	130	zand	zwak siltig	matig fijn	licht-grijs	kalkloos		C-horizont	

BIJLAGEN

4.6. Watertoets Reest & Wieden

STANDAARD WATERPARAGRAAF

In het kader van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) is het verplicht de Watertoets uit te voeren. De Watertoets is een waarborg voor water in ruimtelijke plannen en besluiten. Deze standaard waterparagraaf heeft betrekking op het plan uitbreiding Hotel "Abdij De Westerburcht".

Waterhuishouding

Het plan loopt geen verhoogd risico op wateroverlast als gevolg van overstromingen. Het plan heeft geen schadelijke gevolgen voor de waterkwaliteit en ecologie. In het verleden is er in of rondom het plangebied geen wateroverlast of grondwateroverlast geconstateerd. De toename van het verharde oppervlak is minder dan 1.500 m².

Voorkeursbeleid hemelwaterafvoer

In het plan wordt gestreefd het voorkeursbeleid van het waterschap op te volgen. Als de hemelwaterafvoer (a) niet wordt aangesloten op een gescheiden rioolstelsel of (b) er wordt niet afgekoppeld van het bestaande rioolstelsel is oppervlakkige afvoer en infiltreren in de bodem uitgangspunt. Als infiltratie in de bodem niet mogelijk is, is lozing op het oppervlaktewater via een bodempassage gewenst. Speciale aandacht wordt besteed aan duurzaam bouwen en een duurzaam gebruik van de openbare ruimte om een goede kwaliteit van het afgekoppelde hemelwater te garanderen.

Oppervlaktewater

Er wordt rekening gehouden met de wijze van onderhoud (varend of vanaf de kant) en de daarbij geldende voorwaarden. Voor werkzaamheden binnen de aangegeven zones van het waterschap is een vergunning op grond van de Waterwet noodzakelijk.

Het gebruik van materialen

Het waterschap is verantwoordelijk voor een goede waterkwaliteit van het regionale watersysteem. Om verontreiniging van het watersysteem te voorkomen adviseert het waterschap om materialen zoals lood, koper en zink niet te gebruiken als het hemelwater vrij afstroomt naar het watersysteem.

Aanleghoogte van de bebouwing

Voor de aanleghoogte van de gebouwen (onderkant vloer begane grond) wordt een ontwateringsdiepte geadviseerd van minimaal 80 centimeter ten opzichte van de gemiddelde hoogste grondwaterstand (GHG). Bij een afwijkende maatvoering is de kans op structurele grondwateroverlast groot. Bij het bouwen zonder kruipruimte kan worden volstaan met een geringere ontwateringsdiepte. Om wateroverlast en schade in woningen en bedrijven te voorkomen wordt geadviseerd om een drempelhoogte van 30 centimeter boven het straatpeil te hanteren. Ook voor lager, beneden het maaiveld, gelegen ruimtes (kelders, parkeergarages) moet aandacht worden besteed aan het voorkomen van wateroverlast.

Wetgeving lozen in oppervlaktewater

In het plan vindt een lozing plaats van water in oppervlaktewater. Hemelwater van schone oppervlakken (zoals daken en tuinen) mag rechtstreeks geloosd worden. Hemelwater dat van een parkeerterrein afstroomt (of anderszins) vervuild raakt, dient via een bodempassage af te wateren. Indien u grondwater gaat onttrekken tijdens de aanleg en u wilt dat lozen in oppervlaktewater dan gelden er specifieke regels. Neem hierover contact op met de medewerker advies Waterwet van het waterschap.

Wetgeving grondwateronttrekking

Er vindt in het plan een grondwateronttrekking plaats. Gezien de verschillende belangen, die partijen hebben bij het grondwater, is het beheer van het grondwater wettelijk geregeld in de Waterwet. In het kort komt het er op neer dat u voor grote grondwateronttrekkingen vergunningplichtig bent. Voor kleinere onttrekkingen geldt een meldingsplicht. Neem contact op met de medewerker advies Waterwet van het waterschap.

Watertoetsproces

De initiatiefnemer heeft het Waterschap Reest en Wieden geïnformeerd over het plan door gebruik te maken van de digitale watertoets. De beantwoording van de vragen heeft er toe geleid dat de korte procedure van de watertoets is toegepast. De bestemming en de grootte van het plan hebben een geringe invloed op de waterhuishouding.

"De procedure in het kader van de watertoets is goed doorlopen conform de Handreiking Watertoets III. Waterschap Reest en Wieden geeft een positief wateradvies".

Waterschap Reest en Wieden

Dit document is opgesteld door W. Dolstra op 15 mei 2012.

De geleverde informatie in dit watertoetsdocument is houdbaar tot maximaal 1 jaar na bovengenoemde datum en heeft alleen betrekking op het plan, zoals dat wordt genoemd bovenaan de eerste bladzijde. De informatie kan niet worden gebruikt ten behoeve van andere plannen.